

КНИЖКА У СВІТІ МЕДІА

Програма факультативного курсу
з медіаграмотності для закладів
загальної середньої освіти.

Розроблення занять

Книжка у світі медіа

Програма факультативного курсу з медіаграмотності
для закладів загальної середньої освіти.

Розроблення занять

Рецензенти:

Михайленко Галина Володимирівна,

кандидат наук з державного управління, директор Комунального закладу «Харківський санаторний навчально-виховний комплекс № 13 Харківської обласної ради», учитель української мови та літератури, спеціаліст вищої категорії, учитель-методист, заслужений працівник освіти;

Яреценко Артур Петрович,

кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри методики навчання мов і літератури Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»

Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах

Комісією з філософсько-світоглядних дисциплін Науково-методичної ради з питань освіти

Міністерства освіти і науки України - Протокол № 1 від 07 травня 2019 року (Лист № 22.1/12-Г-435 від 21.06.2019)

Дегтярьова Г.А. (пояснювальна записка, програма, заняття 1–17),

Білик О.М. (програма, заняття 5, 6, 10),

Кукленко О.С. (програма, заняття 1–3, 7–13, 16, 17).

Книжка у світі Медіа: Програма факультативного курсу з медіаграмотності для закладів загальної середньої освіти. 5 клас. Розробки занять. / Дегтярьова Г.А., Білик О.М., Кукленко О.С.; за заг. ред. О.В. Волошенюк, Г.А. Дегтярьової, В.Ф. Іванова. – Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2018. – 116 с.

ISBN 978-966-2123-95-1

Цей посібник для вчителів, які викладають медіаграмотність у закладах загальної середньої освіти, а також бібліотекарів, містить програму факультативного курсу «Книжка у світі Медіа» для учнів 5–7 класів та плани-конспекти занять відповідно до тем програми. У посібнику також наведено необхідні основні та додаткові ресурси і матеріали.

Підготовка цього посібника стала можливою завдяки підтримці американського народу, що була надана через проект USAID «У-Медіа», що виконується міжнародною організацією Інтерньюс. Зміст матеріалів є виключно відповідальністю Академії української преси (АУП) та не обов'язково відображає точку зору USAID, уряду США та Інтерньюс.

© Дегтярьова Г. А., Білик О. М., Кукленко О. С.

© Академія української преси, 2018

© Центр вільної преси, 2018

Зміст

Розділ 1. Програма факультативного курсу «Книжка у світі Медіа»	
для закладів загальної середньої освіти. 5–7 класи	5
Пояснювальна записка	5
Програма факультативного курсу «Книжка у світі Медіа»	
для закладів загальної середньої освіти. 5–7 класи (17 год.)	11
Розділ 2. Розроблення занять за програмою факультативного з медіаграмотності.	25
Заняття 1. Світ медіа	25
Заняття 2. Найдавніший представник медіа – книжка.	32
Заняття 3. Дитячі книжки та видавництва	39
Заняття 4. Хто ж справжній повелитель сторінок? Аналіз мультфільму (заняття–дослідження)	45
Заняття 5. Народження та життя книжки	51
Заняття 6. Видавництво нашими очима. Фоторепортаж.	56
Заняття 7–8. Екскурсія до видавництва дитячої літератури (будь-яке дитяче видавництво). Творча зустріч із працівниками видавництва.	62
Заняття 9. Створюємо власне видавництво.	63
Заняття 10. Аналіз дитячої книжки	67
Заняття 11. Книжка моєї мрії. Конкурс на кращу концепцію книжки-казки.	72
Заняття 12. Комп'ютер – наш помічник у книговидавництві. Робота з текстом.	78
Заняття 13. Комп'ютер – наш помічник у книговидавництві. Ілюстрування книги	82
Заняття 14. Комп'ютер – наш помічник у книговидавництві. Створення обкладинки книжки	86
Заняття 15. Підготовка сигнального примірника книжки.	89
Заняття 16. Книжка шукає свого читача (реклама книжки)	91
Заняття 17. Свято «День народження книжки»	95
Список використаної літератури	103
Додатки	105
Додаток 1. На допомогу вчителю	105
Додаток 2. Плани.	110

РОЗДІЛ 1.

Програма факультативного курсу «Книжка у світі Медіа» для закладів загальної середньої освіти. 5–7 класи

Пояснювальна записка

Актуальність. Сучасна людина не може уявити життя без отримання інформації з різноманітних джерел: преси, телебачення, радіо, кіно, відео, комп'ютерних мереж. І обсяги отримуваного постійно збільшується. Усі мас-медіа можуть як сприяти позитивному розвитку людини, так і призводити до духовної та моральної кризи особистості. Основне завдання медіаосвіти – системне і компетентне виховання дітей і молоді, які повинні навчитися не лише доречно користуватися різноманітними медійними засобами, а й розуміти закономірності їх функціонування, знати, як впливають медіа на формування особистості та навчити їх критично мислити в процесі сприймання медіапродукції для розвитку особистісного, оцінного ставлення до продукції мас-медіа загалом і спиратися на етично-естетичні орієнтири.

Філософія Нової української школи закладає фундамент для успіху та самореалізації особистості. Різнобічний розвиток дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування загальнолюдських і морально-етичних цінностей, підтримка життєвого оптимізму, розвиток самостійності, плекання творчості, прагнення вчитися впродовж життя – усе це мета шкільної освіти, яка набуває втілення в усіх шкільних програмах і курсах. Сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти заради всебічного підготування дітей і молоді до безпечної взаємодії із сучасною системою медіа, формування медійно-інформаційної грамотності і медіакультури відповідно до вікових та індивідуальних особливостей учнів забезпечує фундамент інформаційної безпеки держави у протистоянні агресивним зовнішнім інформаційним впливам і пропаганді.

Ураховуючи вікові особливості учнів 5 класу, вважаємо за необхідне почати з найдавнішого медіапродукту – книжки. Не можна дітей цього віку ознайомити відразу з усіма медіа, тому програмою передбачено, що під час знайомства з книжкою, історією її виникнення та розвитку поступово будуть вводиться й інші види медіа (репортаж, фоторепортаж, інтерв'ю, підготування, створення і реклама готової продукції тощо). Школярі на основі використання технології критичного мислення, застосування різних видів аналізу медіатекстів (наприклад, мультфільму, книжок), виконання різноманітних творчих завдань навчаться, як за допомогою ІКТ і сучасних гаджетів можна створювати медіапродукцію – книжку, як її рекламувати.

Програма факультативного курсу «Книжка у світі медіа» для учнів 5–7 класів закладів загальної середньої освіти ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів і враховує рекомендації ЮНЕСКО з підготування медіаграмотної особистості.

Предмет факультативного курсу «Книжка у світі Медіа» – медіаграмотність особистості, яка передбачає поступове оволодіння знаннями, уміннями, досвідом у сфері медіа, зокрема знайомство з книжкою як одним із найдавніших засобів мас-медіа та джерел інформації.

Мета курсу – формування шляхом практичної взаємодії з медіа етично-естетичних орієнтирів і моральних цінностей під час ознайомлення з найдавнішим медіапродуктом – книгою, а також закладення підвалин медіакомпететності, що передбачає формування в учня/учениці теоретичної бази знань і практичних навичок з основ медіаграмотності.

Основні завдання факультативного курсу «Книжка у світі Медіа»:

- ознайомити п'ятикласників з історією передавання інформації;
- ознайомити з книжкою як одним із джерел інформації, з видами книжок, зосередивши увагу на дитячій (її характеристики, правилах створення);
- висвітлити особливості роботи видавництва та його працівників;
- дізнатися про деякі аспекти журналістської роботи;
- оволодіти технологіями критичного мислення: вмінням застосовувати різні види аналізу медіатекстів та їх рефлексивного сприймання;
- вчити самостійно створювати фоторепортаж, книжку, рекламувати її;
- показати важливість отримання інформації незалежно від форми її подання (друкованої, віртуальної) через пробудження інтересу до книжки, слова, читання;
- закласти підвалини основ медіаграмотності молодших підлітків шляхом формування практичних навичок ефективної та безпечної взаємодії з інформацією, отриманої з різних медіаджерел;
- створити умови для свого самовисловлення в сучасному медіапросторі.

Основні завдання факультативного курсу «Книжка у світі Медіа»:

- ознайомити п'ятикласників з історією передачі інформації;
- ознайомити з книгою як одним із джерел інформації, з видами книг, зосередивши увагу на дитячій книзі (її характеристики, правилах створення);
- висвітлити особливості роботи видавництва та його працівників;
- ознайомити з деякими аспектами журналістської роботи,
- вчити критично мислити,
- виробляти на основі використання технології критичного мислення вміння аналізувати різні види аналізу медіатекстів;
- вчити самостійно створювати фоторепортаж, книжку, рекламувати її;
- створити умови для свого творчого вираження в сучасному медіапросторі;
- вмотивувати необхідність формування та розвитку власної медіакультури.

Компетентнісний потенціал факультативного курсу (за ключовими компетентностями)

Компоненти	Ключові компетентності	№ з/п
<p>Уміння: доступно і переконливо висловлювати власну думку, використовувати можливості мови для розкриття тем, пов'язаних зі світом медіа, створенням медійної продукції; розпізнавати й використовувати мовні засоби впливу в рекламі; вести аргументовану полеміку на відповідну тематику; читати і розуміти художні твори українською літературною мовою; створювати українською мовою (усно і письмово) художні й рекламні тексти.</p> <p>Ставлення: повага до української як державної/рідної (у разі відмінності) мови, зацікавлення її розвитком, розуміння цінності кожної мови.</p>	Спілкування державною (і рідною, в разі відмінності) мовами	1
<p>Уміння: читати/дивитись і розуміти художні твори та твори кіномистецтва іноземною мовою; знаходити потрібну інформацію про книжку іноземними мовами; спілкуватися з однолітками, які представляють різні країни, для взаємообміну думками щодо прочитаних книжок, переглянутих фільмів, медійних професій.</p> <p>Ставлення: інтерес до життєдіяльності сфери мас-медіа в Україні і світі.</p>	Спілкування іноземними мовами	2
<p>Уміння: оперувати цифровими даними, математичними поняттями для пізнання і пояснення життя книги; перетворювати джерельну інформацію з однієї форми в іншу (текст, графік, таблиця, схема тощо); будувати логічні ланцюжки; використовувати статистичні матеріали щодо історії та функціонування медіа.</p> <p>Ставлення: усвідомлення варіативності та значущості математичних методів у розв'язанні сучасних соціальних, економічних проблем і задач.</p>	Математична компетентність	3
<p>Уміння: пояснювати та оцінювати вплив винаходів, науково-технічного прогресу та нанотехнологій на природне середовище життя людини та мас-медіа.</p> <p>Ставлення: відповідальність за ощадне використання природних ресурсів; готовність до розв'язання проблем, пов'язаних зі сталим розвитком.</p>	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	4
<p>Уміння: використовувати цифрові технології для пошуку потрібної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; досліджувати історію виникнення медіа за допомогою сучасних засобів, працювати з різними медіазасобами, робити і презентувати висновки, спільно працювати онлайн у навчальних проектах; створювати вербальні й візуальні (рекламу, фоторепортаж, книжку) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією у процесі аналізу повідомлень мас-медіа; виявляти джерела та авторів інформації, робити коректні посилання.</p> <p>Ставлення: повага до прав людини в роботі з інформацією, дотримання авторського права.</p>	Інформаційно-цифрова компетентність	5

Компоненти	Ключові компетентності	№ з/п
<p>Уміння: визначати власні навчальні цілі, розвивати навички самоосвіти; аналізувати процес власного навчання, відстежувати інновації в науково-освітньому просторі; критично аналізувати й узагальнювати здобуті відомості й досвід, набувати нових компетентностей залежно від власних та суспільних потреб.</p> <p>Ставлення: розуміння соціальної ролі освіти, відкритість до сталого самонавчання, бажання ділитися знаннями з іншими, готовність до інновацій.</p>	Уміння вчитися впродовж життя	6
<p>Уміння: обирати дієві життєві стратегії; виявляти можливості й загрози для майбутньої професійної діяльності; працювати для загального блага громади; генерувати нові ідеї, оцінювати переваги й ризики, вести перемовини, бути соціально мобільною, адаптивною, комунікабельною, відповідальною людиною.</p> <p>Ставлення: відповідальність за ухвалення виважених рішень щодо діяльності в суспільстві, ділова етика та чесність конкуренції.</p>	Ініціативність і підприємливість	7
<p>Уміння: активно слухати та спостерігати, брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, зокрема житті класного колективу та школи, аналітично мислити, критично розуміти світ: права людини, культуру, історію, мас-медіа тощо.</p> <p>Ставлення: повага до людської гідності; емпатія, відповідальність, активна громадянська позиція.</p>	Соціальна та громадянська компетентності	8
<p>Уміння: розвивати власну національно-культурну ідентичність у сучасному багатокультурному світі; окреслювати основні тенденції розвитку культури; зіставляти досягнення української культури з іншими культурами; виявляти вплив культури на особу та розвиток цивілізації.</p> <p>Ставлення: визнання цінності культурного багатоманіття; відкритість до інших культур, переконань та світогляду інших людей, повага і толерантність.</p>	Обізнаність та самовираження у сфері культури	9
<p>Уміння: змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; надавати допомогу собі й тим, хто її потребує; ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту й безпеки людини; вести активний спосіб життя.</p> <p>Ставлення: домінування гуманістичних принципів у світоглядній структурі суспільства, охорона навколишнього середовища, здоровий спосіб життя, відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей.</p>	Екологічна грамотність і здорове життя	10

Зміст курсу

Основними принципами конструювання змісту факультативного курсу з медіаграмотності «Книжка у світі медіа» для 5–7 класів є:

- *Принцип соціокультурного розвитку особистості в освітньому процесі, науковості, активності дитячої аудиторії*, який передбачає опору на сприйняття дитиною навколишнього світу і реакції на нього, прояв «Я» особистості, душевного стану і переживання дитини, поведінки, дій та мови.
- *Принцип науковості*, що забезпечує організацію роботи щодо розвитку медіаграмотності з урахуванням особливостей вікової дитячої психології та наукових досягнень у галузі медіаосвіти.
- *Принцип зв'язку з життям*, який спирається на використання мас-медіа, змістом яких є відображення історії, реальної дійсності і сьогодення людства взагалі та нашого суспільства зокрема.
- *Принцип систематичності в опануванні знань, розумінь і вмінь та ставлень*, який дозволяє забезпечити систематичне проведення медіаосвітніх занять із п'ятикласниками.
- *Принцип доступності, наочності*, який сприяє добиранню матеріалу відповідно до вікових особливостей дитини.
- *Принцип свідомості й активності*, що дозволяє надавати роз'яснення дітям щодо причинно-наслідкових зв'язків процесу праці над створенням медіапродукту, зокрема книги, і кінцевим результатом та доведення до їхньої свідомості значущості діяльності кожного з них для інших людей, для колективу та для досягнення кінцевого результату.
- *Принцип індивідуального підходу до дітей в умовах колективної роботи*, що сприяє пошуку, виявленню, розвитку обдарованості в дітей у контексті медіаграмотності на засадах педагогіки гуманності.
- *Принцип різноманітності і пріоритету* практичної діяльності над теоретичними знаннями.
- *Принцип інтеграції* різних видів мистецтва (кіномистецтво, фотографія, музика, мультиплікація й анімація) і видавничої діяльності.

Перелік знань, розумінь і вмінь та ставлень, що охоплюють знанневий, діяльнісний і ціннісний компоненти медійної компетентності учнів і які формуються в них у процесі навчання за курсом.

Структура програми та організація навчання учнів. Програма складається з пояснювальної записки, очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів/учениць та змісту навчального матеріалу як основи для досягнення цих результатів. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності зорієнтовані на формування відповідних компетентностей і викладені у формі знань, розумінь і вмінь та ставлень, що охоплюють знанневий, діяльнісний і ціннісний компоненти медійної компетентності учнів.

Програмою факультативного курсу «Книжка у світі Медіа» передбачено проведення 17 занять на рік (1 година на 2 тижня), але зміст та обсяг запропонованих занять надає можливість учителеві збільшити кількість годин для проведення факультативного курсу.

Обираючи форми та методи власної діяльності й навчальної діяльності учнів/учениць із факультативного курсу з медіаграмотності «Книжка у світі медіа», учитель/вчителька має врахувати особливості класного колективу, вікові та індивідуальні особливості учнів/учениць.

Структура навчальної програми. Програмою факультативного курсу «Книжка у світі Медіа» передбачено проведення 17 занять на рік (1 година на 2 тижні), але зміст та обсяг запропонованих занять дає можливість учителеві збільшити кількість годин для проведення факультативного курсу.

Програма факультативного курсу «Книжка у світі Медіа» для закладів загальної середньої освіти. 5–7 класів (17 год)

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
1.	Світ медіа	<p>Мотивація (розгадування кросворду. Ключове слово «Медіа»). Поняття про медіа, історія появи засобів масової комунікації (у вигляді казки із введенням героїв, із якими будуть надалі постійно працювати учні).</p> <p>Перевірка засвоєння нового матеріалу (експрес-диктант за змістом казки із взаємоперевіркою). Закріплення вивченого матеріалу – малювання карти планети Медіа.</p> <p>Д/з: Підготувати повідомлення «Медіа в моєму житті», «Яке з медіа найважливіше і чому?»</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>знає зміст понять:</i> медіа, книга, газета, фото, радіо, кіно, інтернет; – описує основні етапи розвитку засобів масової комунікації – від наскельних малюнків до інтернету; – розуміє структуру сучасної системи масової комунікації; – пояснює роль медіа в сучасному світі; – описує основні етапи розвитку засобів масової комунікації – від наскельних малюнків до інтернету. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вільно оперує основними поняттями; – демонструє навички критичного мислення стосовно інформації. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює значення медіа в житті людини. 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
2.	Найдавніший представник медіа – книжка	<p>Визначення місця книжки серед засобів медіа і висвітлення її ролі та значення в житті людинию.</p> <p>Поняття книжки.</p> <p>Перевірка засвоєння нового матеріалу (тест із взаємоперевкою).</p> <p>Припущення учнів, якою буде книжка в майбутньому. Умовивід у вигляді сенкану на тему «Книжка» (технологія критичного мислення).</p> <p>Д/з: 1 Моделюючи вправи – монолог від імені улюбленої книжки.</p> <p>2. Міні-дослідження: З'ясувати, яка дитяча книжка є улюбленою книжкою батьків і чому саме вона є улюбленою.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>знає зміст поняття:</i> книга; – описує основні етапи розвитку книжки як найдавнішого медіапродукту; – розуміє місце книжки серед засобів медіа; – пояснює значення книжки в житті людини. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє робити умовивід у вигляді сенкану; – демонструє навички критичного мислення стосовно інформації. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює значення медіа, зокрема книжки, в житті людини. 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
3.	Дитяча книжка і видавництва	<p>Застосування критичного мислення при відповідях, аргументування власної точки зору.</p> <p>Актуалізація: гра «Допоможи авторові відшукати свій твір».</p> <p>Поняття дитячої книжки, історія її виникнення.</p> <p>Бесіда після презентації за новим матеріалом на закріплення.</p> <p>Пошукове завдання: з'ясування, у яких видавництвах друкуються дитячі книжки.</p> <p>Випереджувальне завдання (установка на сприйняття медіатвору) на мотивацію роботи на наступному занятті – перегляд фрагменту мультфільму «Повелитель сторінок».</p> <p>Відповіді на запитання за фрагментом, читання відгуку-рекомендації від глядачів мультфільму як заохочення до перегляду.</p> <p>Д/з: 1. Подивитися разом із батьками мультфільм «Повелитель сторінок». Звернути під час перегляду увагу на те, як зображені головні герої авторами цього фільму-мультфільму.</p> <p>2. Підготувати відповідь на запитання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – На сторінки яких відомих книжок потрапив герой мультфільму? – Який вплив ця подорож мала на нього? – Так, хто ж, на вашу думку, є справжнім повелителем сторінок? Свою відповідь аргументуйте» <p>3. За бажанням створити малюнки до епізодів, які найбільше сподобалися.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>знає зміст понять:</i> дитяча книжка, видавництво; – <i>знає, історію виникнення дитячої книжки;</i> – <i>відрізняє дитячу книжку від решти;</i> – <i>описує основні етапи розвитку дитячої книжки.</i> – <i>називає дитячі видавництва України.</i> <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>оцінює медіапродукт на основі критичних матеріалів.</i> – <i>уміє аналізувати отриману інформацію.</i> <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>усвідомлює значення медіа, зокрема книжки, в житті людини;</i> – <i>усвідомлює цінність художніх творів і творів кіномистецтва.</i> 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
4.	<p>Хто ж є справжнім поводителем сторінок? (аналіз мультфільму «Повелитель сторінок»)</p>	<p>Мистецтво мультиплікації.</p> <p>Елементи граматики кіномови.</p> <p>Початки аналізу медіатекстів з урахуванням віку школярів на прикладі аналізу мультфільму «Повелитель сторінок» і на основі застосування ігрових прийомів і творчих завдань із поясненням, що необхідно навчитися бути грамотними глядачами, що для цього потрібно (дуже добре і уважно дивитися мультфільм, звертати увагу не тільки на те, що роблять герої, але й на те, де відбувається дія, де вони живуть, як виглядають, що їх оточує).</p> <p>Один із шляхів для кращого розуміння медіатексту – відгуки на медіатвір. Моделюючи вправа: виконання ролі кінокритиків (учитель спонукає до аналізу твору: евристична бесіда – розташування малюнків у порядку розгортання сюжету – характеристика образів – елементів кіномови).</p> <p>Гра «Відшукай відмінності у кадрах», конкурс «Найспостережливіший». Визначення теми, ідеї мультфільму, чого він учить.</p> <p>Д/з: Творче завдання. Написати листа своїм однокласникам від імені одного з героїв фільму-мультфільму «Повелитель сторінок», у якому відбилися б його особливості характеру, поведінки, вчинків, а також був висловлено його ставлення до читання.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сприймає осмислено медіатекст; – розуміє суть медіатекстів, їх адресну спрямованість. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – володіє навичками застосування схеми аналізу медіатексту. – уміє інтерпретувати, критично аналізувати медіатексти, – уміє знаходити необхідну інформацію в різних медіатекстах; – уміє аналізувати медіапродукт на основі критичних матеріалів; – систематизує інформацію за певними ознаками; – трансформувати візуальну інформацію у вербальну і назад; – аналізує зображення (форму) і зміст візуального медіатексту. – доступно і переконливо висловлює власну думку; – використовує можливості мови для розкриття тем, пов'язаних зі світом медіа. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює значення медіа. 	2

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
5.	Народження та життя книжки	<p>Мотивація: Монолог-звернення Книжки до учнів.</p> <p>Відповіді на проблемні запитання, які стосуються народження книжки (відповіді-припущення).</p> <p>Перегляд фільму «Книжка» із циклу передач «Як це?» на першому національному телеканалі за розділами. Після перегляду кожного фрагменту відповіді на питання за змістом фільму для кращого усвідомлення переглянутого матеріалу (евристична бесіда).</p> <p>На закріплення матеріалу обговорення відповідей-припущень, які діти давали на початку заняття.</p> <p>Д/з: 1. Намалювати ілюстрацію «Ким би я хотів працювати у видавництві».</p> <p>2. Підготуватися до екскурсії до видавництва (взяти з собою фотоапарати, відеокамери).</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає, які професії пов’язані зі створенням книжки; – описує основні етапи створення книжкової продукції; – розуміє суть медіатекстів, адресну спрямованість; – розуміє важливість уважного і критичного сприймання змісту медіапродукції. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє застосовувати схеми аналізу медіатексту; – уміє співвідносити відеоряд із аудіорядом, виділяти необхідну інформацію в медійному тексті. – інтерпретує, критично аналізує медіатексти, – уміє знаходити необхідну інформацію в різних медіатекстах; – уміє систематизувати інформацію за певними ознаками; – уміє трансформувати візуальну інформацію у вербальну і назад. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює важливість роботи всіх працівників видавництва для створення книжки. 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
6.	Фоторепортаж: «Видавництво нашими очима»	<p>Обмін враженнями від відвідування видавництва і спілкування з його працівниками.</p> <p>Представлення індивідуальних або колективних фотозвітів/фоторепортажів.</p> <p>Поняття фоторепортажу. Чим він відрізняється від фотозвіту.</p> <p>Д/з: 1. Підготуватися до екскурсії у видавництво, взяти фотоапарати, бо після екскурсії Вам буде необхідно Марійці та Петрику доповісти про відвідування видавництва.</p> <p>2. Продумати питання для інтерв'ю із працівниками видавництва.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>знає зміст понять:</i> репортаж, фоторепортаж; – знає, які професії пов'язані зі створенням книжки; – описує основні етапи створення книжкової продукції; – знає та описує обов'язки всіх працівників видавництва; – розуміє що таке фоторепортаж. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє узагальнювати отриману інформацію; – уміє брати інтерв'ю; – уміє створювати фоторепортаж; – доступно і переконливо висловлює власну думку; – використовує можливості мови для розкриття тем, пов'язаних зі світом медіа; – володіє базовими технологіями критичного аналізу медіатекстів; – уміє створювати вербальні й візуальні тексти (фоторепортаж); – уміє працювати в групі; – розвиває творчі здібності. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює важливість роботи всіх працівників видавництва для створення книжки; – усвідомлює цінність спільної роботи. 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
7–8.	<p>Екскурсія до видавництва дитячої літератури.</p> <p>Творча зустріч із працівниками видавництва</p>	<p>Знайомство з роботою видавництва та його працівниками (головним редактором, художником-оформлювачем, коректором тощо.).</p> <p>Д/з: 1. Підготувати самостійно або в групі фоторепортаж про відвідування видавництва «Видавництво нашими очима».</p> <p>2. Написати твір-роздум «Ким би я хотів працювати у видавництві і чому» та створити фоторепортаж про цю професію.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – описує основні етапи створення книжкової продукції. – розуміє ролі всіх працівників видавництва. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє узагальнювати інформацію, отриману під час екскурсії; – уміє стисло подавати інформацію за допомогою фотозображень; – уміє створювати фоторепортаж; – уміє працювати в групі; – уміє працювати з різними медіазасобами (фотоапаратом, комп'ютером); – доступно і переконливо висловлює власну думку; – використовує можливості мови для розкриття тем, пов'язаних зі світом медіа; – створює вербальні й візуальні тексти (фоторепортаж), – розвиває творчі здібності. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює важливість роботи всіх працівників видавництва для створення книжки; – демонструє готовність співпрацювати з іншими для розв'язання спільних завдань. 	2

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
9.	Створюємо власне видавництво	Актуалізувати важливість для створення якісної книжки роботи всіх працівників видавництва. «Медійна агенція». Рольова гра. Д/з: 1. Підготувати відповідь на питання: «Що треба знати і вміти, щоб створити гарну книжку?» 2. Принести книжки з казкою «Попелюшка» різних видавництв і років видання.	Знання і розуміння: – знає, які професії потрібні для створення книжки; – розуміє ролі всіх працівників видавництва. Уміння і навички: – уміє створювати вербальні й візуальні тексти (фоторепортаж), – розподіляє обов'язки з урахуванням побажань і здібностей однокласників; – уміє працювати в групі; – застосовує набуті знання про роботу видавництва на практиці. Установки і цінності: – проявляє готовність до дії та співпраці з іншими.	1
10.	Аналіз дитячої книжки	Вимоги до дитячої книжки, її складові. Поняття якісної та неякісної книжки. Продовження роботи з формування знань і вмінь з аналізу медіатекстів з урахуванням віку школярів на основі застосування ігрових прийомів і творчих завдань, вироблення вмінь порівняльного аналізу, роботи умовиводи. Д/з: 1. Виконати порівняльний аналіз улюбленої книжки, надрукованої у різних видавництвах у різні роки. 2. Підготувати повідомлення «Книжка моєї мрії». 3. У групах розробити концепцію книжки, над створенням якої бажаєте працювати.	Знання і розуміння: – знає вимоги до дитячої книжки, її складові; – розуміє, якою має бути якісна книжка. Уміння і навички: – володіє навичками застосування схеми аналізу медіатексту; – аналізує зображення (форму) і зміст медіатексту. – уміє трансформувати вербальну інформацію у візуальну і навпаки; – уміє систематизувати інформацію за певними ознаками. Установки і цінності: – усвідомлює критичний підхід до медіатекстів.	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
11.	Книжка моєї мрії. Конкурс на кращу концепцію книжки-казки	<p>Актуалізація і мотивація подальшої роботи шляхом обговорення питання «Що треба знати і вміти, щоб створити якісну книжку?» та учнівських повідомлень «Книжка моєї мрії». Заслуховування виступів переможців Обласного фестивалю ораторського мистецтва на тему «Книжка чи інтернет – найкращий винахід людства?», їх обговорення.</p> <p>Обговорення та презентація концепцій книжки.</p> <p>Аналіз представлених концепцій.</p> <p>Д/з: 1. Продумати змістовне наповнення книжки, підготувати тексти казок або добірку віршів для комп'ютерного набору та редагування.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає, що треба знати і вміти, щоб створити якісну книжку; – розуміє перспективи розвитку книжки як медіапродукту. Уміння і навички: – уміє працювати в групі; – уміє аргументувати і відстоювати власну думку; – уміє застосовувати критичні підходи до сприйняття будь-якого медіапродукту; <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – демонструє готовність співпрацювати з іншими для розв'язання спільних завдань; – усвідомлює критичний підхід до медіатекстів. 	1
12.	Комп'ютер – наш помічник у книговидавництві. Робота з текстом	<p>Презентація змістового наповнення книжки (тексти казок або віршів).</p> <p>Ознайомлення з можливостями ІКТ для розв'язання завдань видавничої справи.</p> <p>Рольові ігри «Агенції медіа. «Я – працівник видавництва (оператор-набірник, коректор)».</p> <p>Вибір шрифтів для заголовків.</p> <p>Робота в текстовому редакторі.</p> <p>Представлення результатів роботи над текстом майбутньої книжки, обґрунтування вибору гарнітури шрифту.</p> <p>Д/з: 1. Завершити роботу над набором й оформленням тексту та заголовків майбутньої книжки.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає функціональні обов'язки оператора-набірника, коректора. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє застосовувати практичні навички роботи з ІКТ для набору, редагування тексту; – уміє редагувати власний текст, виправляти помилки в ньому; – представляє результати роботи над текстом майбутньої книжки; – обґрунтовує вибір гарнітури шрифту. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює важливість критичного підходу до медіатекстів. 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
13.	Комп'ютер – наш помічник у книговидавництві. Ілюстрування книги	<p>Представлення результатів роботи над набором й оформленням тексту та заголовків майбутньої книжки.</p> <p>Вимоги щодо дотримання необхідної кольорової гами при оформленні книжки. Особливості поєднання кольорів.</p> <p>Необхідність дотримання авторського права.</p> <p>Рольова гра «Агенції медіа. Я – художник-оформлювач у видавництві».</p> <p>Добір або самостійне створення ілюстративного матеріалу.</p> <p>Робота з ілюстративним матеріалом у програмах Paint, Gimp (його корегування, форматування, вставка до текстових файлів тощо).</p> <p>Презентація та обговорення створених або дібраних ілюстрацій. Визначення доречності запропонованого дітьми ілюстративного матеріалу.</p> <p>Д/з: 1. Завершити роботу над художнім оформленням майбутньої книжки. 2. Продумати дизайн власної обкладинки книжки.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – можливості ІКТ для покращення видавничої справи; – знає функціональні обов'язки художника-оформлювача; – знає вимоги щодо дотримання необхідної кольорової гами при оформленні книжки; – описує особливості та роль сприймання світла-тіні, кольорів тощо; – знає особливості поєднання кольорів; – усвідомлює необхідність дотримання авторського права. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє застосовувати практичні навички роботи в мережі інтернету для пошуку ілюстративного матеріалу; – уміє застосовувати практичні навички роботи з ІКТ для створення ілюстрацій, оформлення медіапродукту. – розвиває творчі здібності. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – усвідомлює важливість критичного підходу до медіатекстів. 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
14.	Комп'ютер – наш помічник у книговидавництві. Дизайн і створення обкладинки книжки	<p>Презентація та обговорення дизайну власної обкладинки майбутньої книжки.</p> <p>Визначення, чи дотримано вимоги щодо забезпечення необхідної кольорової гами, доречність поєднання кольорів.</p> <p>Вибір найкращої обкладинки (за самостійно визначеними критеріями).</p> <p>Д/з: 1. Завершити роботу над власною обкладинкою книжки.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає можливості ІКТ для полегшення видавничої справи; – описує особливості та роль сприймання світла-тіні, кольорів тощо; – розуміє важливість уважного і критичного сприймання змісту медіапродукції; – розуміє можливі ризики роботи з неперевіреною інформацією; – знає особливості поєднання кольорів. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє застосовувати практичні навички роботи з ІКТ для створення ілюстрацій, оформлення медіапродукту; – представляє результати роботи над обкладинкою майбутньої книжки; – уміє відстоювати власну точку зору, доводити її. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – демонструє готовність співпрацювати з іншими для розв'язання спільних завдань; – усвідомлює важливість роботи художника-оформлювача для створення книжки; – усвідомлює важливість творчого підходу при створенні книжки. 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
15.	Підготовка сигнального примірника книжки	<p>Презентація учнями обкладинок майбутньої книжки. Вибір найкращої (голосування).</p> <p>Гра «Агенції медіа. Я – технічний редактор видавництва».</p> <p>Робота над створенням сигнального примірника книжки.</p> <p>Презентація сигнального екземпляру книжки.</p> <p>Встановлення відповідності медіапродукту (сигнального примірника книжки) вимогам до нього.</p> <p>Д/з: 1. Відшукати зразки реклами медіапродукції, зокрема книжок.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає можливості ІКТ для полегшення видавничої справи; – знає, що таке сигнальний примірник книжки; – знає функціональні обов'язки технічного редактора видавництва; – розуміє важливість уважного і критичного сприймання змісту медіапродукції. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє застосовувати набуті знання для створення сигнального примірника книжки; – оцінює зображення (форму) і зміст будь-якого візуального медіатексту; – уміє перевіряти грамотність подання текстів; – уміє відстоювати власну точку зору, доводити її. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – демонструє готовність співпрацювати з іншими для розв'язання спільних завдань; – усвідомлює важливість роботи всіх працівників видавництва для створення книжки; – усвідомлює важливість творчого підходу до створення книжки. 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
16.	Книжка шукає свого читача (реклама книжки)	<p>Основи реклами.</p> <p>Знайомство з професією копірайтера.</p> <p>Підготовка реклами створеної книжки (слогану, постеру, рекламної листівки тощо).</p> <p>Д/з: 1. Робота в групах. Завершити роботу над створенням різних видів реклами книжки.</p> <p>2. Розповсюдити створену рекламу книжки, запросити на свято друзів, рідних, учителів.</p> <p>3. Підготуватися до свята «День народження книжки».</p> <p>4. Створити плакати з прислів'ями про книжку, малюнки про книжку.</p>	<p>Знання і розуміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – знає функціональні обов'язки копірайтера; – знає, що таке реклама. – описує особливості та роль сприймання світла-тіні, кольорів тощо; – розуміє важливість уважного і критичного сприймання змісту медіапродукції. <p>Уміння і навички:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уміє застосовувати набуті знання для створення рекламної продукції; – створює рекламу (слоган, постер, рекламну листівку, буктрейлер тощо) книжки; – оцінює зображення (форму) і зміст будь-якого візуального медіатексту; – уміє застосовувати творчі форми передачі інформації. <p>Установки і цінності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – демонструє готовність співпрацювати з іншими для розв'язання спільних завдань; – усвідомлює важливість уважного і критичного сприймання змісту медіапродукції; – усвідомлює важливість творчого підходу при створенні реклами книжки. 	1

№ з/п	Тема заняття	Зміст заняття	Результати підготовки учнів	К-ть годин
17.	Свято «День народження книжки»	Узагальнення та представлення набутих знань про медіа, історію їх появи, про книжку, зокрема дитячу, презентація результату власної роботи. Вікторина. Презентація створеної книжки.	Знання і розуміння: – описує основні етапи розвитку засобів масової комунікації – від наскельних малюнків до інтернету. Уміння і навички: – уміє презентувати медіапродукцію. Установки і цінності: – усвідомлює значення медіа, зокрема книжки, в житті людини.	1
Разом				17

Програму підготували:

Дегтярєва Галина Анатоліївна,

завідувач кафедри методики навчання мов і літератури

Харківської академії неперервної освіти, доктор педагогічних наук;

Білик Олена Миколаївна,

доцент кафедри мистецтвознавства, літературознавства та мовознавства

Харківської державної академії культури, доктор педагогічних наук;

Кукленко Олена Сергіївна,

учитель російської мови і зарубіжної літератури КЗ «Мереф'янська ЗОШ І–ІІІ ст. № 6»

Мереф'янської міської ради Харківської області, спеціаліст вищої категорії, учитель-методист.

Розділ 2.

Розроблення занять за програмою факультативного з медіаграмотності

Дегтярьова Г. А., Білик О. М., Кукленко О. С.

Заняття 1. Світ медіа

Мета: засвоїти поняття медіа, історію розвитку засобів масової комунікації

Обладнання: запис на дошці кросворда; роздатковий матеріал; мультимедійне обладнання.

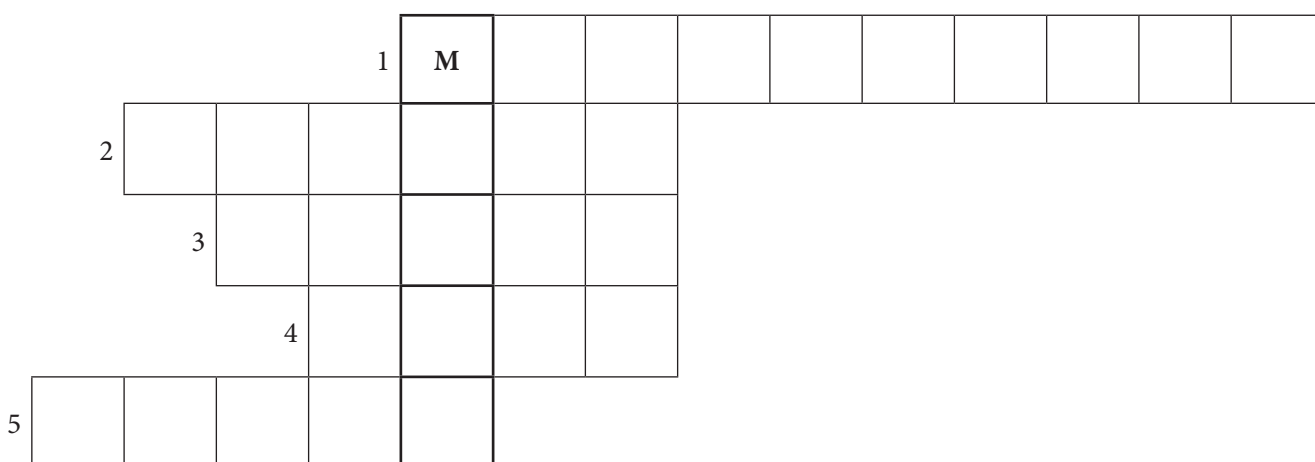
Учитель: З давніх-давен найдорогоціннішим скарбом людини був розум. У всі часи були люди, яких природа наділила надзвичайними розумовими здібностями. Вони ставали мудрецьми і передавали свої знання іншим різними засобами. Так вперше виникла інформація.

Для того щоб докладно розібратися, що таке медіа, пропоную вам розгадати декілька загадок та відповіді вписати у клітинки кросворда, намальованого на дошці.

Загадки:

1. Що полюбляють дорослі й діти дивитися більше за все на світі? (Мультфільм)
2. Язика вона не має, та в кого зранку побуває, той багато знає. (Газета)
3. Не людина, а розмовляє. (Радіо)
4. Було німе і чорно-біле, а тепер кольорове та звукове. (Кіно)
5. Не дерево, а з листям, не людина, а говорить (Книжка).

Картка 1

Після розгадування кросворда учні можуть прочитати ключове слово МЕДІА.

1. Словникова робота

Учні записують у зошитах.

Media (від грец. – середина або посередник) – це засоби, через які опосередковано відбувається спілкування між людьми.

Інтерактивна вправа

Запишіть у зошит свої очікування від сьогоднішнього заняття. Це повинні бути 2 речення, які починаються словами «Я визнаю...», «Я зможу...».

Учитель: «А зараз я пропоную вам трохи відволіктися від нашої серйозної теми й поринути у світ казки, яка допоможе нам знайти відповіді на всі запитання стосовно історії медіа. Познайомлю вас з головними героями нашої казки Марійкою та Петриком. З ними ми будемо мандрувати світом медіа цілий рік. Нас чекають цікаві пригоди та відкриття, тож починаймо!»

Казка-подорож

В одному невеличкому місті жили-були вірні друзі Марійка та Петрик. Було їм по 10 років, але дружили вони давно, ще з дитячого садочка. Жили діти в одному будинку: Марійка – на першому поверсі, а Петрик – на третьому. Часто вони разом готували домашні завдання. Петрик любляв розв'язувати задачі з математики, Марійка легко запам'ятовувала англійську. Одного дня, зробивши завдання раніше, діти сіли погратися за комп'ютер. Після захопливої гри Петрик сказав:

– Класна штука цей комп'ютер, молодець той, хто його вигадав, правда ж?

– Звісно! Мультики можна дивитися, грати в різні ігри, а ще знайти відповіді на будь-які питання.

– Точно, він же все-все знає: і словники в ньому є, і книжки різні, навіть енциклопедії. А ще мама з татом новини з нього визнають та з друзями з-за кордону спілкуються.

– Як люди раніше без нього обходилися? Звідки про все дізнавалися?

– Треба в когось спитати, – вирішили друзі.

– На другому поверсі, у п'ятнадцятій квартирі, живе один дуже розумний дядечко, – згадав Петрик, – він викладає в технічному університеті, там, де комп'ютери вивчають. Спитаймо в нього!

– Добре.

Друзі, запросили Петрикового тата супроджувати їх і пішли на другий поверх. На дверях квартири № 15 виблискувала табличка з надписом «*Професор Медіус В. В.*». Петрик подзвонив і двері швидко відчинилися. На дітей та на Петрикового тата дивився високий та худорлявий молодик у потертих джинсах.

– Добридень! – привіталась Марійка. Нам потрібен професор Медіус. У нас до нього дуже важлива справа.

– Професор Медіус – це я. Що ви хотіли?

– Ви професор? – із сумнівом мовив Петрик. – Щось ви дуже молодий.

– Бувають молоді професори. Якщо у вас до мене розмова, то проходите до кабінету.

У кабінеті професора було цілих два комп'ютери. Один звичайний, а другий з різними приладами та екранами.

– То що ви хотіли спитати?

– Скажіть, як люди раніше обходилися без комп'ютера, звідки брали інформацію?

– Як звідки? З книжок, звісно.

– А ще раніше, коли не було книжок?

– Ось що вас цікавить, – посміхнувся професор. – Спробую відповісти на ваше запитання, якщо ви готові відбути в подорож.

– Але ми не можемо нікуди їхати, – захвилювалася Марійка, – нам завтра в школу йти.

– А не треба нікуди їхати, – відповів професор, – усе відбудеться в цьому кабінеті. А допоможе нам мій новий винахід – суперкомп'ютер. Він перенесе нас куди завгодно і швидко поверне додому. Але ви повинні пам'ятати, що в кожному часі ми будемо лише декілька хвилин, тому дуже уважно дивіться та нікуди від мене не відходьте. Готові?

– Так, готові! – радісно закричали діти.

Професор натиснув декілька клавіш і сталося диво. Уся компанія наших мандрівників у часі опинилася в глибокій та досить темній печері, де було прохолодно і трохи лячно.

– Професоре, де ми? – спитала пошепки Марійка.

– За моїми розрахунками, ми зараз у печері Альтаміра на півночі Іспанії. Саме тут вперше були знайдені наскельні малюнки прадавніх людей. Подивіться уважно на цю стіну.

Діти підняли очі й побачили справжнє диво. Прямо перед ними розгорталася сцена полювання на диких звірів.

– Як у кіно! – захоплено вигукнув Петрик.

– Молодець! Ти дуже спостережливий, – сказав професор Медіус. – Ці малюнки були створені у бронзовому віці, десь 30 тисяч років тому. Вони містять інформацію про те, як потрібно полювати звірів. Це своєрідна інструкція для майбутніх поколінь. А для дітей того часу такі малюнки були розвагою, як для вас мультфільми та кіно.

– Здорово!

– Ну, тоді мандруємо далі, заплющуйте очі.

Раптом стало дуже спекотно. Так спекотно, немов поряд опинилася пустеля. Коли всі розплющили очі, то побачили безкраї простори піску та сонця.

– Ми в Давньому Єгипті, батьківщині пірамід та папірусу, – пояснив професор.

– А що таке папірус, і в якому ми часі? – запитали діти.

– Папірус – це назва рослини, яка колись давно росла на воді і використовувалась людьми як папір. А перебуваємо ми у 13 столітті до нашої ери. Уже тоді на папірусі створювали цілі рукописи з малюнками та повчальними історіями. Подивіться, перед вами один із найвідоміших давньоєгипетських папірусів – папірус Ані, – сказав професор. – Але ми не будемо затримуватися в цьому часі, бо скоро тут почнеться піщана буря.

Через мить усі відчули, що замість печери вони перебувають у дуже світлому приміщенні. Розплющивши очі, побачили кімнату з багатьма вікнами. Біля найбільшого вікна стояла висока парта, за якою щось писав старий монах із довгою білою бородою.

– Зараз 1075 рік, – сказав професор Медіус, – ми в Києво-Печерському монастирі, а це...

– Знаю! – зраділа Марійка. – Це Нестор-літописець, він записував усі важливі історичні події минулого.

– Яка розумниця! – похвалив професор Медіум. – Ти все сказала правильно. Дійсно, Нестора вважають автором «Повісті временних літ», у якій розповідається про історію нашої країни, важливі події та героїв того часу.

– А мені цікаво, писати в давні часи вміли лише монахи? – запитав Петрик.

– Ні, не лише монахи, і ти зараз це сам побачиш, – сказав професор. – Приготуйтеся до наступного стрибка в часі!

Коли наші мандрівники розплющили очі, то побачили навколо себе велике поле, на якому росло жито та цвіли блакитні волошки. Край поля сидів хлопчик, якому було на вигляд років сім, він поклав на коліна великий шматок березової кори та за допомогою кістяної палички, схожої на олівець, малював і писав.

– Цього хлопчика звать Онфім, він жив сімсот років тому в руському місті Новгороді. Мріяв бути воїном, про що і написав на своєму малюнку, – пояснив професор. – Як бачите, писати вміли не лише монахи, а й селянські діти та небагаті люди. До нас дійшли їхні листи, які називають берестяними грамотами, бо написані вони на березовій корі. Цей матеріал був недорогий, тому його використовували дуже часто.

– Цікаво, а коли з'явилися перші книжки в тому вигляді, до якого ми звикли? – запитала Марійка.

– Зараз усе самі побачите, – відповів професор.

І за мить усі опинилися у великому приміщенні, де працювала якась чудернацька машина, за роботою якої стежив високий поважний чоловік із розумними очима. Професор трохи підвищив голос і заговорив:

– Перші паперові книжки з'явилися в Європі в XIII ст. Їх довгий час писали від руки. Одну книжку виготовляли 5–7 років і коштувала вона дуже дорого. У XV ст. був винайдений спосіб друкувати книжки. Перед вами сам Іван Федоров, який видав першу друковану в Україні книжку 1574 року у Львові. Це була церковна книжка, і називалася вона «Апостол». Але Іван Федоров

видавав і навчальні книжки, наприклад «Буквар», надрукований 1574 року. Перший буквар складався з двох частин: азбуки та матеріалів для читання.

– Оце так! А я і не знав, що в Україні вже так давно друкують книжки, – захоплено вигукнув Петрик.

– Так, а перша бібліотека в Україні з'явилася за часів Київської держави. Її створив князь Ярослав Мудрий 1037 року. Ярослав Мудрий уважав, що книжки роблять людську душу благородною, а розум сильним, – пояснив професор Медіус.

– Ну, з книжками все більш-менш зрозуміло, – підхопила розмову Марійка. – Виникли вони давно, їх дуже цінували, але книжку могла купити тільки багата людина. А коли все змінилося? Коли інформація стала поширеною і доступною навіть небагатим людям?

– Це сталося у 17 столітті, – пояснив професор. – Заплющуйте очі, мандруємо!

За хвилину, розплющивши очі, діти здивувалися, бо опинилися посеред досить гомінкої вулиці. Повз них проїздили кінські екіпажі та поспішали дивно одягнені люди. Прямо посеред цього натовпу стояв якийсь хлопчина з купою паперових аркушів у руках, він щось вигукував незрозумілою мовою, а до нього підходили люди і купували ці аркуші.

– Дивіться уважно – це перший продавець газет, – сказав професор. – Ми зараз у Німеччині 1610 року. До речі, слово газéта означає назву дрібної монети. За дрібні гроші люди дістали можливість узнавати щоденні або щотижневі новини. Масовий друк газет підвищив грамотність населення.

– Цікаво! – сказав Петрик. – Я теж хотів би спробувати продавати газети. Усі новини знав би першим.

– У тебе ще буде така можливість, – зауважив професор.

– А що було далі, професоре? – спитала Марійка.

– А далі було ще цікавіше, – озвався професор, зараз ми перенесемося більше ніж на 100 років тому. 7 травня 1896 року великий винахідник Попов створив перший радіоприймач. Цей винахід сильно і незворотно змінив історію людської цивілізації, тому що радіо стало «батьком» мобільних телефонів, телевізорів, радіотелескопів і купи інших корисних речей, без яких сьогоднішня людина, як без рук. Хід науково-технічного прогресу вже неможливо було зупинити. Я пропоную вам помандрувати у 1895 рік. Не знаєте, чим він знаменний?

– Ні, – відповіли діти.

– Тоді дивіться уважно!

Коли мандрівники в часі роззирнулися, то побачили, що перебувають у приміщенні, яке їм чимось скидалося на затишне кафе.. На екрані рухався потяг. Плівка була чорно-біла, а потяг дуже старий із величезною трубою, із якої виривався чорний дим. Нічого незвичного в цьому дійстві не було б, якби не реакція людей, які перебували в цьому приміщенні. Усі без винятку були схвилювані, дехто перелякано затуляв очі руками, а деякі дами голосно кричали.

– І чого це вони так поведуться? – спитав Петрик.

– Ми присутні на історичній події. Це перша демонстрація німого кіно. Глядачам запропонували подивитися документальний фільм «Прибуття потяга на вокзал Ля Сьотта». Його показали брати Люм'єри у своєму кінотеатрі в Парижі. Саме з 1895 року почалася триумфальна хода кінематографа планетою. Уже в 1896 році Альфред Федецький зафільмував перший у Російській імперії документальний фільм «Вид харківського вокзалу в момент відходу потяга з керівництвом, яке перебуває на платформі», що, на жаль, не зберігся.

Кінематограф швидко вдосконалювався. 1908 року французи створили перший мультфільм, а 1927 року виникло звукове кіно. Потім на зміну чорно-білій прийшла кольорова плівка. Кінематограф полюбили в усьому світі. Дуже скоро були створені перші телепередачі та з'явилися перші телевізори. Почалася нова ера.

– То ми вже, напевно, закінчуємо подорож? – спитали діти.

– Так, закінчуємо. Останнє, що хочу вам показати, – це вигляд першого комп'ютера, який з'явився ще в далекому 1943 році у Великій Британії. Познайомтеся – це прапрапрадідусь сучасних комп'ютерів.

– Як багато ми знаємо тепер про історію виникнення інформації та її розповсюдження у світі! А що буде далі? – ніяк не могла вгамуватися Марійка.

– А далі ви все будете спостерігати самі, бо практично щодня ми стаємо свідками появи нових способів інформування великих аудиторій, або, як їх іще називають, медіа. І так буде завжди, поки є науковці та винахідники. Коли ви виростете, теж станете такими людьми, бо ви розумні й любите ставити питання. А на сьогодні наша подорож закінчена, вам уже пора додому, – сказав професор.

– Дякуємо вам, професоре Медіусе, – відповіли діти. – Чи дозволите ви нам іноді заходити до вас у гості?

– Звісно, коли завгодно, залюбки розповім вам щось цікаве.

Учитель: «На сьогодні, закінчилася казка-подорож Марійки та Петрика до країни Медіа. Пригадаймо, про що ви дізналися в цій казці».

Літературний диктант з учнями за змістом казки. Робота в зошиті.

- 1) Яку інформацію можна узнати з наскальних малюнків прадавніх людей? (Інструкція з полювання, опис життя)
- 2) Який матеріал використовували для письма в Давньому Єгипті та на Русі? (Папірус та кору з берези)
- 3) Хто видав першу друковану книжку в Україні? (Іван Федоров)
- 4) Що означає слово «газета»? (Назва дрібної монети)
- 5) Який винахід вважають «батьком» мобільників, телевізорів? (Радіо)
- 6) Що показали на першій демонстрації німого кіно? (Прибуття потягу)
- 7) Де з'явився перший комп'ютер? (У Великій Британії)
- 8) Що таке медіа? (Засоби передавання інформації на великі аудиторії)

1. Творче завдання.

Учитель роздає шаблони карти світу (/планети Медіа) та пропонує учням самостійно назвати кожен материк цієї планети одним із засобів спілкування. На роботу відводиться 3 хвилини.

Після роботи вибірково заслуховуються відповіді учнів.

2. Інтерактивна вправа на рефлексію.

Учням пропонується записати 2 речення, які починаються словами: «На сьогоднішньому занятті я узнав/узнала...», «На сьогоднішньому занятті я зміг/змогла...».

Заслуховування відповідей.

Учитель: «На першому занятті ми познайомилися зі світом медіа, узнали історію планети Медіа і побували на її материках. Весь рік ми будемо докладно вивчати один із материків цієї планети. Це материк Книжки. Як народжується книжка, хто її створює, які бувають книжки. І найголовніше, ми будемо самі створювати книжку. Тому на нас чекає багато цікавих зустрічей та пригод.

Домашнє завдання

Підготувати повідомлення на одну з тем: «Медіа в моєму житті», «Яке з медіа найважливіше?»

Заняття 2. Найдавніший представник медіа – книжка

Мета: з'ясувати місце книжки серед засобів медіа та її значення в житті людини; дати поняття книжки; розвивати критичне мислення.

Обладнання: мультимедійна презентація; мультимедійне обладнання: проектор, комп'ютер, екран, виставка улюблених дитячих книжок.

Організаційний момент

Марійка:

– Привіт, Петрику! Як справи?

Петрик:

– Чудово! Ти знаєш, весь час згадую нашу з професором подорож планетою Медіа. Цікаво, яку роль відіграють медіа в житті конкретної людини, яке з медіа найважливіше і чому?

Марійка:

– Зараз ми про це почуємо від наших нових друзів, п'ятикласників.

Виступ учнів (3–5 учнів) із повідомленнями «Медіа в моєму житті», «Яке з медіа найважливіше і чому?»

Петрик:

– Які цікаві думки, правда, Марійко?

Марійка:

– Так, і багато з чим я погоджуюся.

Учитель.

– Дійсно, ви молодці. Цікаво розповіли про медіа.

Учитель:– А зараз послухайте вірш Леоніда Глібова і спробуйте дати відповідь на запитання: «На який материк планети Медіа ми сьогодні відправляємося?» (учитель читає вірш):

Бачить – не бачить,

Чути – не чує.

Мовчки говорить,

Дуже мудрує.

Часом захоче –

Правди навчає,

Іноді бреше,

Всіх звеселяє.

Люба розмова, –

Будемо, діти,

З нею довіку

Жити-дружити.

Хто ж то така

В світі щаслива,

Мудра, правдива

І жартовлива?

Як не вгадали,

Стану в пригоді:

Річ коротенька –

Книжка, та й годі.

– Відповіді дітей.

Учитель:

– Отже, тема нашого заняття: «Найдавніший представник медіа – книжка».

Упродовж усього року, починаючи підкорятимемо один із найстаріших материків планети Медіа: материка Книжки. І розпочнемо ми з тлумачення самого поняття «книжка». А допоможе нам у цьому професор Медіус.

Словникова робота

Учні записують у зошитах.

Професор Медіус:

– Походить слово «книжка» від старослов'янського дієслова «знати». Воно має кілька значень. Одне з них – «зшиті в одну палітурку аркуші паперу або пергамену» (тобто формальний образ книжки як матеріального предмета), інше – «писання, усе, що в книзі міститься» (тобто змістовий бік поняття).

Книжка складається з блоку сторінок із текстом і зображеннями, які скріплюють, та зовнішніх захисних елементів (палітурки, обкладинки).

Учитель:

– Про книжку складено безліч прислів'їв, загадок, яким не одна тисяча років, про її важливість говорило багато людей. Великий педагог В. О. Сухомлинський підкреслював: «Як музика не може прожити дня, щоб не взяти до рук музичного інструмента, не творити і не діставати від цього насолоди – так людина не може обійтися без книжки».

Іван Франко про книжку сказав так:

«Книжки – морська глибина.
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить,
Дивнії перли – виносить».

– Як розумієте ви слова Франка?

– Про які перли йде мова?

– Чи завжди читання – труд?

Діти дають відповіді.

Книжки подібні до річок, що тамують спрагу цілого світу, це – джерела мудрості. (Нестор-літописець)

Книжка... залишається німою не тільки для того, хто не вміє читати, а й для того, хто... не вміє дістати з мертвої букви живу думку. (Константин Ушинський)

Люди перестають мислити, коли перестають читати. (Д. Дідро)

Усі хороші книжки схожі тим, що вони правдивіше за саме життя. (Ернест Гемінгвей)

Відповіді.

– Які прислів'я, приказки, загадки про книжку знаєте ви? (відповіді учнів, див. матеріал «На допомогу вчителю» в Додатку 2).

Новий навчальний матеріал

Професор Медіус:

– Я підготував для Марійки та Петрика і для вас, любі п'ятикласники, цікаві факти про материк Книжки.

- Найтовстіша у світі книжка – англійський словник, що містить 8600 сторінок. За нею впевнено крокує найтовстіша друкована книжка у світі – WIKIPEDIA. Вона являє собою збірник статей з інтернету, що її любитель книг Роб Метьюз вирішив надрукувати у вигляді одного тому. Отже, паперова версія цієї книжечки має 5000 сторінок.
- Раніше найбільшою книгою у світі вважалася «Суперкнижка», розміри якої становили 2,74 x 3,07 метра. Вага її – 252,6 кг і налічує вона 300 сторінок. «Суперкнижка» була видана в Денвері (штат Колорадо, США) у 1976 р.
- Дванадцять найменших книг світу вміщуються в одній столовій ложці. Серед них – мініатюрне видання Корану, словник англійської мови на 12 000 слів і Конституція Франції.
- Одна з найменших книг – томик віршів Тараса Шевченка «Кобзар», який створив мікромайстер Микола Сядристий. Книжка складається з 12 сторінок, кожна площею 0,6 квадратного міліметра. Перегортати сторінки можна тільки загостреним кінцем людської волосини. Книжка зшита павутинкою, обкладинка зроблена з пелюстки безсмертника. На обкладинці – портрет поета та зображення хати, де він народився.
- Найдорожчою книгою, що належить державі, вважають унікальний «Апокаліпсис», що видав француз Жозеф Форе. Вона оцінена в 100 млн старих франків, виставлена в музеї сучасного мистецтва в Парижі.
- Стародавні люди писали на каменях, стінах печер за допомогою малюнків. Це було піктографічне письмо.
- На стінах храму у Фівах вирізьблено найдавніший літопис. Подивіться: стіни ці – своєрідні сторінки книжки, найбільшої у світі за своїми розмірами – кам'яні аркуші її сягають до сорока метрів завширшки.
- У давнину існували глиняні книжки. У таких книжках писали загостреними паличками. Глину сушили, загартовували у вогні. Такі книжки були важкі й незручні в користуванні.
- У Стародавньому Єгипті книжки писали на папірусі. Я вже розповідав, що папірус – болотяна рослина зі стеблом висотою 4–5 метрів. Стебла папірису розрізали на тонкі смужки, розкладали їх так, щоб край однієї смужки заходив на край другої. Краї приклеювали. Другий шар тонких смужок накладали перпендикулярно до першого. Накладені смужки пресували, просушували. Написану на папірусі книжку згортали

в сувій (найдовший сувій має понад 40 метрів завдовжки). Перед вами фрагмент єгипетського папірусового сувою.

- До XIV століття книжки писали на пергаменті (за назвою м. Пергам, де його вперше виготовили). Пергамент виробляли зі шкіри молодих телят, ягнят, кіз.
- Писали на пергаменті чорнилом та різними фарбами. Чорнило робили із сажі, відвару кори вільхи та дуба. Заголовки, ініціали, великі букви виводили червоною фарбою. Використовували також охру – світло-жовту фарбу, лазур, золото, срібло.
- Усі рукописні книжки переплітали. Палітурку виготовляли з дерев'яних дощок, обтягнутих шкірою, парчею, оксамитом та атласом. Потім прикріплювали металеві бляхи, щоб книжки довше зберігалися. Зверху виготовляли срібні або золоті обклашки. Верхню кришку прикрашали самоцвітами, перлами.
- Припускають, що першим почав відливати металеві букви (з них складають слова, зі слів – рядки, з рядків – сторінки) німець Йоганн Гутенберг, який жив у місті Майнці в середині XV століття.
- Нещодавно стало відомо, що китаець Бі Шен ще в XI столітті друкував книжки з форм, складених з окремих ієрогліфів.
- Перша друкована книжка в Україні з'явилася у 1574 році – це «Львівський апостол». Її надрукував Іван Федоров, який випередив іноземних майстрів, бо винайшов спосіб друкування тексту двома фарбами відразу.
- Слов'янська писемність виникла у IX столітті. Були створені дві азбуки: «глаголиця» («глагол» – писати) та «кирилиця» (на честь її автора Кирила).

Учитель:

– А чи знаєте ви, що в Києві є Музей книги і книгодрукування?

- Музей розташований у давній архітектурній пам'ятці Києво-Печерської лаври – будинку монастирської друкарні, що діяла безперервно з початку XVII століття до початку XX століття (понад 300 років).
- У музеї зібрано багаті скарби книжкової культури українського народу (близько 56 тис. одиниць зберігання). Експозиція висвітлює історію вітчизняної книжки і книжкової справи від часів Русі і до наших днів.
- Мовою експонатів розповідається про виникнення писемності у східних слов'ян, створення просвітителями Кирилом і Мефодієм у IX ст. азбук.
- В експозиції музею показано зародження друкарства в Європі, початок і розвиток кириличного книгодрукування, видавничу діяльність Івана Федорова, Памви Беринди, Петра Могили, Йосипа Тризни, Інокентія Гізеля та інших видатних творців української книжки XVII–XVIII ст., стародруки Львівської, Острозької, Почаївської, Чернігівської та Києво-Печерської друкарень.

Учитель:

– Продовжимо нашу розмову про книжку.

– Які бувають книжки? (Енциклопедії, словники, дитячі книжки, наукові, підручники, художні...)

– Цікаво знати, чи любите ви читати книжки? Ви всі сьогодні їх принесли, і не просто книжки, а улюблені. Ось вони перед вами. Хто хоче розповісти про свого найкращого друга – книжку?

(2–3 учні розповідають про улюблену книжку)

1. Тест

1. Книжка відіграє в житті дітей ...

а) другорядну роль;

б) значну роль;

в) першочергову роль;

г) не останню роль.

2. Уміння читати – означає...

а) мати хорошу техніку читання;

б) розуміти прочитане;

в) бути чутливим до змісту й краси слова;

г) мати хорошу техніку читання і розуміти та переказувати зміст.

3. Книжка повинна стати для кожного...

а) другом;

б) радником;

в) учителем, наставником;

г) другом, наставником і мудрим учителем.

4. Без постійного духовного спілкування з книгою немислиме...

а) життя народу;

б) життя нації;

в) життя людства;

г) життя сучасної людини.

5. Книжка сприяє розвитку...

а) інтелектуальних здібностей, духовного збагачення;

б) інтересів людини;

в) розумових здібностей;

г) інтересу до навчання.

6. Небажання читати призводить до...

а) неробства;

б) неуцтва;

в) нездорових явищ: вживання алкогольних напоїв, хуліганства тощо;

г) поганого здоров'я.

Взаємоперевірка

Відповіді

1. Книжка відіграє в житті дітей ...

б) значну роль.

2. Уміння читати – означає...

г) мати хорошу техніку читання і розуміти і переказувати зміст.

3. Книжка повинна стати для кожного...

г) другом, наставником і мудрим учителем.

4. Без постійного духовного спілкування з книгою немислиме...

г) життя сучасної людини.

5. Книжка сприяє розвитку...

а) інтелектуальних здібностей, духовного збагачення.

6. Небажання читати призводить до...

б) неуцтва

Марійка і Петрик (разом):

– Які молодці! Добре впоралися з тестами.

Учитель:

– Якою, на вашу думку, буде книжка в майбутньому? (заслуховування відповідей учнів)

Творче завдання. Скласти сенкан на тему: «Книжка».

– Для цього ви можете скористатися підказкою, яку підготували для вас Марійка і Петрик:

I рядок – 1 слово, що позначає тему.

II рядок – опис теми, 2 слова.

III рядок – називає дію, пов'язану з темою, 3 слова.

IV рядок – фраза, що складається з 4 слів.

V рядок – з 1 слова (висновок).

Заслуховування сенканів.

Учитель:

– Отже, книжка – найважливіший засіб масової, наукової і технічної інформації. Вона відіграє колосальну роль як знаряддя і освіти, і виховання, і поширення та пропаганди знань. Вона буває різної тематики, різної якості, а ми з вами вже почали вчитися відрізняти якісну книжку від поганої.

Книжка – продукт книжкової справи. Найкращі книжки стали безсмертними, вони увійшли до скарбниці світової культури; у них мудрість і краса, глибина людських переживань і покликання до щастя. Книжки збирають перлини людської думки й передають їх нащадкам.

Про сукупність галузей культури і виробництва, пов'язаних зі створенням, виготовленням, поширенням, зберіганням книжки ми з вами поговоримо на наступному занятті.

Домашнє завдання

1. Підготувати монолог від імені улюбленої книжки (моделювальна вправа).
2. Міні-дослідження: з'ясувати, яка дитяча книжка улюблена для батьків і чому саме.

Заняття 3. Дитячі книжки та видавництва

Одними книжками ми смакуємо,
інші ковтаємо і тільки деякі
дегустуємо і засвоюємо.

Френсіс Бекон, англійський філософ

Мета: розширити знання учнів про дитячу книжку та ознайомити з історією її виникнення; ознайомити з дитячими видавництвами в Україні; розвивати вміння аналізувати отриману інформацію, критично до неї ставитися; виховувати повагу до книжки, читання, слова.

Обладнання: виставка улюблених дитячих книжок батьків учнів; портрети письменників, чії імена згадуватимуться на занятті; мультимедійне обладнання, мультимедійна презентація, відеофрагмент із мультиплікаційного фільму «Повелитель сторінок» (США, 1994 рік).

Перебіг заняття

Учитель: – На минулому занятті ми говорили про місце і значення книжки в нашому житті, ви познайомили нас зі своїми найкращими друзями – книжками. Ви мали принести улюблені дитячі книжки своїх батьків. Тож запрошую переглянути виставку улюблених дитячих книжок ваших батьків і розповісти про них нашим друзям: Марійці та Петрику.

Перегляд виставки й обмін враженнями.

Діти відповідають на запитання *Марійки та Петрика:*

- Які дитячі книжки улюблені для ваших батьків і чому?
- Чим улюблена книжка так захопила ваших батьків?
- Чи читали ви ці книжки?
- Чи сподобалися вони вам і чому?

Учитель:

– А зараз нам із Марійкою та Петриком хотілося б послухати монологи від імені улюбленої книжки.

Заслуховування монологів від імені улюбленої книжки.

Гра «Допоможи авторові відшукати свій твір»

Марійка і Петрик:

- Любі п'ятикласники! Запрошуємо вас пограти. Допоможіть авторам відшукати свій твір.

Гра «Допоможи авторів відшукати свій твір»

Автор	Твір
Олександр Пушкін	«Мауглі»
Ганс-Крістіан Андерсен	«Попелюшка»
Редьярд Кіплінг	«Казка про рибалку і золоту рибку»
Шарль Перро	«Снігова королева»
Марк Твен	«Гаррі Поттер»
Іван Франко	«Пані Метелиця»
Джоан Роулінг	«Пригоди Тома Соєра»
Брати Грімми	«Садок вишневий коло хати»
Астрід Ліндгрєн	«Фарбований Лис»
Тарас Шевченко	«Пеппі Довга панчоха»

Марійка і Петрик:

– Молодці! Чудово впоралися із завданням!

Навчальний матеріал

1. Вступне слово вчителя:

– За епіграф нашого заняття був обраний вислів англійського філософа XVII століття. Він добре розумівся на книжках, був справжнім енциклопедистом свого часу, неодноразово обирався до парламенту. (Учитель читає епіграф, учні обговорюють його та записують у зошити.)

Щороку 2 квітня відзначається свято – День дитячої книжки. Чому саме дитячої? Чому саме 2 квітня? Чим відрізняється дитяча книжка від книжки для дорослих? Коли і з чого почалася її історія? Хто займається виданням дитячих книжок? Про це ми поговоримо сьогодні і, звісно, запросимо допомогти наших добрих друзів Марійку, Петрика та професора Медіуса.

Професор Медіус:

– Любі мої! Хочу вам сказати, що День дитячої книжки відзначають 2 квітня саме тому, що він збігається з днем народження славетного дитячого письменника-казкаря Ганса Крістіана Андерсена.

(Коментар для вчителя. Учитель сам розповідає або пропонує дітям читати по черзі текст слайдів.)

- Взагалі, дитяча книжка – явище досить нове. До середини XV століття діти, що вміли читати, читали літературу для дорослих. Популярною серед дітей того часу була книжка «Байки Езопа», яку надрукували англійською мовою 1477 року. У тому ж році видали кумедну книжку «Роман про Лиса», яку теж полюбили діти.

- Протягом XV–XVII століть дітей виховували і навчали читати по Біблії та інших книжках релігійного змісту, які також можна вважати прикладом дитячої книжки.
- А першу книжку саме для дітей написав і видав 1658 року відомий чеський педагог Ян Коменський. Це був підручник латиною із гравюрами «Світ чуттєвих речей у картинках».
- Уже через декілька років, у 1680-х, з'явилася збірка французького казкаря Шарля Перро «Казки матінки Гуски», а разом із цією збіркою народилася на світ улюблена чарівна казка «Попелюшка».
- У XVIII столітті у дітей з'явилася можливість обирати книжки за своїм смаком. Два великих «дорослих» романи «Робінзон Крузо» Даніеля Дефо (1712 рік) і «Пригоди Гуллівера» Джонатана Свіфта (1726 рік) в адаптованому вигляді ідеально підійшли для дітей.
- У той же час друкувалися видання народних казок, балад і легенд. Діти змогли познайомитися із казками Сходу: «Аладдіном», «Алі Бабою і сорока розбійниками», «Мандрами Синдбада-морехода».
- XIX століття стало золотою ерою дитячої літератури. Окрім чисельних підручників і творів релігійного змісту, багато авторів стали писати свої твори лише для дитячої аудиторії.
- Початок XIX століття був відзначений появою чудових німецьких казок братів Гримальдів і казками данського письменника Андерсена «Гідке каченя» та «Русалонька» (1846 рік). Ці казки стали гарним подарунком для дітей різних країн. Вони і досі дарують насолоду малечі.
- Величезну популярність набули книжки Льюїса Керролла «Аліса в Країні Див» та «Аліса в Задзеркаллі» (1865–1872 роки). Ці твори вирізнялися своїм гумором, багатою фантазією будь-якого пізнавального матеріалу, що було великою рідкістю для дитячої літератури того часу.
- Значно поповнився список пригодницької літератури завдяки романам Річарда Стівенсона «Острів скарбів» (1883 рік), Майна Ріда «Юні мандрівники» (1853 рік), Марка Твена «Пригоди Тома Соєра» (1876 рік), Редьярда Кіплінга «Книжка джунглів» (1894 рік).
- А поєднання фантастики та пригодницького сюжету назавжди підкорило дитячі серця. Італійський письменник Карло Коллоді створив твір на всі часи «Пригоди Піноккіо» (1883 рік) – історію маріонетки, вади якої заважають перетворенню її в людину.
- Раніше я вам уже казав, що перший друкований буквар, виданий українським автором, мав назву «Наука до читання й розуміння слов'янського письма» і побачив світ у Вільні 1569 року стараннями Лаврентія Зизанія.
- До книжки був доданий словник, який містив 1061 слово.
- Стосовно нашої країни можна зазначити, що першою друкованою кириличним шрифтом книжкою для дітей вважають «Буквар» Івана Федорова, виданий 1574 року у Львові.

Його хрестоматійна частина містить зразки тогочасної художньої, а також пізнавальної літератури для дітей.

- У XVII–XVIII століттях жанрово-видова палітра дитячої літератури помітно збагачується: поряд із абетками, граматиками, букварями з'являються твори, написані в жанрі по-вчань, настанов, бесід дорослих із дітьми. У навчальних книжках збільшується кількість текстів для читання. Наприкінці XVIII століття формується пізнавальна книжка, енциклопедія для дітей, активно розвиваються жанри подорожі, пригодницького, історичного оповідання, «дитячі» жанри художньої літератури. Книжку оздоблюють буквицями, заставками, орнаментом, гравюрами.
- Репертуар нової української дитячої книжки починається з «Букваря славено-русскаго язика... к поученію посполитаго юношества в школах парафіяльних», виданого 1816 року.
- У 1816–1850 роках вийшло 14 назв книг навчального характеру.
- Першою художньою дитячою книжкою в новій українській літературі вважають «Читанку для малих дітей дошкільного і домашнього употреблення сочиненную» М. Шашкевича, видану 1850 року накладом 5 тис. примірників.

Учитель:

– До репертуару художньої книжки для дітей входили твори практично всіх відомих українських письменників тієї доби. Скажімо, ще за життя Тараса Шевченка його пейзажна лірика й автобіографічна поезія ввійшли до всіх шкільних читанок. Хоча поезії, байки, притчі Григорія Сковороди, гумористичні оповідання та повісті Григорія Квітки-Основ'яненка, вірші, байки Євгена Гребінки ще важко назвати творами для дітей, вони все ж таки викликають жваве зацікавлення малих читачів.

Починаючи з Тараса Шевченка, тему дитинства не оминає жоден відомий український літератор. Багату літературну спадщину, адресовану юним читачам, залишили Олена Пчілка, Борис і Марія Грінченки.

Багато писав для дітей Іван Франко. Письменник творив для дітей серйозно й цілеспрямовано, прагнучи виховувати найкращі людські якості у маленьких читачів за допомогою поетичного слова.

Закріплення вивченого

1. Бесіда за запитаннями після презентації:

- 1) Що цікавого ви дізналися про історію дитячої книжки?
- 2) Коли святкують День дитячої книжки?
- 3) Яка казка з'явилася раніше: «Попелюшка» чи «Русалонька»?
- 4) Які пригодницькі романи подарувало нам XVIII століття?
- 5) Яка перша друкована книжка для дітей була видана в Україні?

б) Хто з відомих українських письменників писав дитячі твори?

2. Пошукове завдання

- Визначте, у яких видавництвах надруковано принесені вами на заняття книжки.
- З'ясуйте, яке видавництво надрукувало найбільше книжок, серед них.

Учитель записує назви видавництв на дошці і потім усі з'ясовують, яке видавництво надрукувало найбільше книжок, принесених на заняття. Потім підсумовує інформацію і знайомить дітей з українськими дитячими видавництвами.

3. Слово учителя:

– Сьогодні в Україні чимало дитячих видавництв. Кожне видавництво намагається визначити свою позицію на сучасному вітчизняному книжковому ринку: одні вже утвердилися на ньому, інші лише починають роботу. Випуском оригінальної та перекладної художньої, науково-художньої дитячої літератури традиційно займається «Веселка»; видавництво Івана Малковича «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» спеціалізується на виданнях для наймолодших читачів, такого ж самого спрямування видавництва «Гроно», «Грайлик»; пізнавальну й ужитково-розвивальну літературу для дітей випускають «Аверс», «Богдан», «Освіта», «Школа»; ліцензійну перекладну літературу переважно художнього характеру видає «Махаон-Україна».

Ці видавництва різняться між собою за своєю належністю, віковою аудиторією, тематичними аспектами. Відрізняються вони також і своєю продукцією, що ми можемо простежити самотійно на нашій виставці книжок.

4. Випереджальне завдання (настановка на сприйняття)

– Пропоную вам разом із Марійкою, Петриком і професором Медіусом переглянути фрагмент мультиплікаційного фільму «Повелитель сторінок». Цей мультфільм зняли режисери Піксоут Гант, Джо Джонстон у США 1994 року, а сценарій написали Дейвід Кіршнер, Дейвід Касчі, Ерні Контрерас. У головних ролях знялися: Маколей Калкін, Кенан Дж. Гоувл. У цьому мультфільмі режисерові вдалося чудово поєднати акторське кіно й мультиплікацію.

Учитель:

– Хочу, щоб ви послушали відгук одного з глядачів цього мультфільму, який я відшукала на сайті <http://films.imhonet.ru/element/205819/opinions/>:

«Класний фільм-мультфільм! Відмінне поєднання! Дуже цікавий, продуманий сценарій, чудові жарти, багато сцен моралі, присутній екшн та інтрига! Загалом, подивіться і самі все зрозумієте!

P.S. Крістофер Лойд і Маколей Калкін запалили, так запалили!»

– Чи хочеться після цього відгуку подивитися повністю цей фільм-мультфільм?

Учитель:

– Отже, Річард Тайлер заходить до бібліотеки і ...

Перегляд фрагмента мультфільму триває 7 хвилин (з 8-ї до 15-ї хвилини від початку).

Коментар для вчителя. Переказувати зміст мультфільму не потрібно.

Запитання після перегляду:

- Чи зацікавив вас сюжет запропонованого фільму?
- Куди потрапив головний герой, ховаючись від негоди?
- Хто з вас записаний до бібліотеки та відвідує її?

Домашнє завдання

1. Подивитися разом із батьками мультфільм «Повелитель сторінок». Звернути під час перегляду увагу на те, як зобразили головних героїв автори цього мультфільму.

Через те що ми з вами вчимося бути грамотними глядачами, то повинні дуже добре й уважно дивитися мультфільм, звертати увагу не тільки на те, що роблять герої, але й на те, де відбувається дія, де вони живуть, як виглядають, що їх оточує. Усе це допоможе вам краще зрозуміти фільм-мультфільм.

2. Підготувати відповідь на запитання:

- На сторінки яких відомих книжок потрапив герой мультфільму?
- Який вплив ця подорож мала на нього?
- Так, хто ж, на вашу думку, справжній повелитель сторінок? Свою відповідь аргументуйте.

3. На бажання створити малюнки до епізодів, які найбільше сподобалися.

Заняття 4. Хто ж справжній повелитель сторінок?

Аналіз мультфільму (заняття-дослідження)

Мета: розширити навички кіноперегляду; познайомити з елементами мови екрану; розвивати вміння критичного мислення, аналізу медіатекстів.

Обладнання: мультимедійне обладнання, комп'ютер, екран, мультимедійна презентація, мультиплікаційний фільм «Повелитель сторінок» (США, 1994).

Перебіг заняття

Організаційний момент

Учитель:

– Мистецтво мультиплікації – особливий вид кінематографу, де мультфільми створюються засобами покадрового знімання малюнків, маріонеток і ляльок. Веселі, чарівні образи героїв мультиплікаційних фільмів завоювали щиро любов і вдячність як у дітей, так і у дорослих глядачів.

Вдома ви мали подивитися разом з батьками фільм-мультфільм «Повелитель сторінок», створити ілюстрації до нього. Нам із Марійкою та Петриком хотілося б дізнатися, чи зрозуміли ви те, що хотіли сказати автори цього мультфільму, і почути ваші враження від його перегляду.

– Чи сподобався вам мультфільм?

– А вашим батькам?

– Що найбільше вас зацікавило в мультфільмі?

– Який вплив на головного героя фільму-мультфільму мала подорож сторінками різних книжок? (відповіді учнів)

Марійка та Петрик:

– Дуже цікаві думки! Проте вони базуються на емоційному сприйнятті тексту. А що б про цей мультфільм сказали кінокритики?

Учитель зачитує кілька відгуків, розміщених на кіносайті (<http://www.kievrus.com.ua/cinema/132-p-retsensii/39406-retsensii-i-otzyvy-na-film-povelitel-stranits.html>).

Навчальний матеріал

Фрагменти відгуків на фільм «Повелитель сторінок»

1. «Так ми і подорожуємо по великому Морю Книг: з однієї сторінки на іншу, з однієї, на іншу...».

2. «...навіть не знаю, як це вимовити, адже начебто фільм, а з іншого – мультфільм... Власне, правильно, цей мультфільм мені дуже сподобався, з кількох причин».

3. «По-перше, мені завжди хотілося, щоб з'явилася така історія, де-небудь людина потрапляє у світ Книг, і там подорожує разом із героями різних творів. Після радіопередачі «Клуб зна-

менитих капітанів», де і капітан Немо, і капітан Гаттерас, і Тартарен, і Робінзон Крузо, і Гуллівер, і Мюнхаузен, я жодного разу не зустрічала такої історії. По-друге, це участь чудового актора Крістофера Ллойда. Бачте, ... якщо ти починаєш тільки через одну його присутність у рядку «Актори» дивитися фільм, у якому він грає, значить у цьому акторові дійсно щось є, заради чого хочеться знову побачити його гру. Мабуть, це дві причини, через які я вирішила подивитися фільм».

4. «Сюжет, звичайно, простий і нехитрий, очікування того, що «провідниками» (так, не забули і про провідників, яких ми зустрічаємо в казці!) будуть Пригода, Казка і Жах у відповідних розділах бібліотеки, але все ж, щось у цьому є, щось невловиме і казкове...».

5. «Загалом, добра і вічна порада: книжка вам допоможе, якщо ви захочете з нею спілкуватися, а не просто прочитати».

– *Який відгук вам сподобалася більше і чому?* (видруковані варіанти відгуків лежать перед учнями на партах) Щоб легше було відповідати, спробуйте скористатися запитаннями-орієнтирами, які підготував для вас професор Медіус і які допоможуть вам зрозуміти, на що необхідно звертати увагу, читаючи відгук.

(Коментар для вчителя. Обов'язково необхідно прокоментувати питання-орієнтири.)

Запитання-орієнтири:

– Чи допоміг відгук краще зрозуміти вам мультфільм? Яким чином?

– Чи звертає він увагу на нові, не помічені вами моменти?

– Чи змушує переоцінити власне враження від фільму-мультфільму?

Аналіз учнями відгуків (до 5 хв). Заслуховування відповідей учнів.

– Сьогодні на занятті ви виступите в ролі кінокритиків і будете вчитися аналізувати медіатексти, до яких, до речі, належать і мультфільми. Спочатку з'ясуємо, що ж таке медіатекст.

Словникова робота

Медіатекст – текст, переданий каналами медіа (статті, телепередачі, фільми, мультфільми, сайти та ін.)

Моделювальна вправа: виконання ролі кінокритиків.

Учитель:

– Спочатку спробуйте дати відповідь на такі запитання та завдання, які підготував професор Медіус:

– Чому автори фільму-мультфільму обрали саме такий спосіб представлення цієї історії?

– Які почуття викликає цей фільм-мультфільм?

– Який вид тексту (казка, оповідання) покладено в основу цього медіатексту?

– До якого виду медіа (телебачення, преса, кінематограф, радіо і т. ін.) належить цей медіатекст?

– Медіатексти бувають різних жанрів. Це і драма, і комедія, і мелодрама, і детектив, і пригоди, і фентезі, і репортаж тощо. Як ви гадаєте, до якого жанру належить цей фільм-мультфільм? («Повелитель сторінок» поєднує в собі кілька жанрів – фентезі, мелодраму, комедію, детектив, пригоди.)

– Як ви гадаєте, для кого знімався цей мультфільм (вік, професія тощо)? (Призначений для перегляду в колі родини.)

– «Став Річард Тайлер згадувати, що ж сталося з ним, але раптом налетів вітер, переплутав усі картинки. Розкладіть їх, будь ласка, у порядку розгортання сюжету».

– Перекажіть зміст тільки тих епізодів, до яких ви не створили ілюстрацій.

– Який сюжет мультфільму?

– Опишіть найяскравішу, на ваш погляд, сцену мультфільму. Обґрунтуйте свій вибір.

– З героями яких книжок зустрілися герої мультфільму? Які з цих книжок ви вже прочитали? (Якщо діти не можуть дати відповіді на це запитання, учитель розповідає, з яких книжок герої «Доктор Джек і містер Гайд», «Мобі Дік», «Острів скарбів», «Джек і бобове зернятко», «Гулливер у країні ліліпутів», «Казки матінки Гусині», «Шалам-Балам»,)

– Перелічіть магичні предмети, що траплялися в казці. (Чарівна паличка, килим-самоліт, чарівне зілля, бобове зернятко)

– Опишіть, яким бачать світ певні персонажі фільму. Чи відрізняється їхні погляди на життя?

– Які персонажі нам подобаються, а які – ні, і чому?

– Які деталі свідчать про ставлення авторів мультфільму до його персонажів?

– Дайте характеристику одному з персонажів фільму-мультфільму.

Марійка:

– Ой, а мені дуже сподобалася Фентезі, бо в неї є чарівна паличка і вона справедлива, у неї є почуття гумору!

Петрик:

– А мені сподобався Жах. Він такий кумедний і сором'язливий. А ще він справжній друг!

Професор Медіус:

– Ви вже знаєте, що ми з вами вчимося бути грамотними глядачами. Для цього потрібно дуже добре й уважно дивитися фільми, мультфільми, звертати увагу не тільки на те, що роблять герої, але й на те, де відбувається дія, де вони живуть, як виглядають, що їх оточує, розташування героїв, яке освітлення в кадрі, ракурс камери, план.

Подивіться уважно на ці 2 кадри (рис. 1).

Рис. 1. Граматика кіно мови.

На перший погляд, вони мало чим відрізняються, проте є певні відмінності й в освітленні, ракурсі камери, навіть ролі героїв змінюються.

Зараз я спробую вам пояснити деякі ази кіномови.

Граматика кіномови

Великий план фокусує нашу увагу на деталях, якомусь важливому об'єкті, виразі обличчя, емоції, реакції персонажа. У великому плані ми бачимо зазвичай голову або голову і плечі героя.

Пози героїв

– Хто головний у кадрі? (Герої розташовані по діагоналі і їхні очі майже на одному рівні, що створює враження їх рівного спілкування.)

– Чи рівні ролі учасників епізоду? (Старший герой трохи присідає і його очі нижче від рівня очей молодшого героя, що створює внутрішньокадрову атмосферу напруги, подиву, спілкування потенційно конфліктного.)

– Ви, мабуть, помітили, що для того, щоб розповісти про героїв, потрібно добре пам'ятати все, що показано в фільмі-мультфільмі. А чи завжди ви буваєте уважними, коли дивитесь фільми або мультфільми? Зараз ми це перевіримо. Перегляньте уважно фрагмент із мультфільму. Запам'ятайте все, що побачите на екрані. (Демонстрація фрагмента з мультфільму з 36 хв по 40 хв зокрема).

Конкурс «Найспостережливіший». Об'єднаймося у 2 команди. Та команда, яка дасть більше правильних відповідей, переможе.

Запитання:

- Скільки акул кружляло навколо плоту? (4)
- Скільки піратів було в шлюпці? (двоє)
- Кого першим пірати закинули до шлюпки? (Річарда)
- Якого кольору сорочка на Джоні Сільвері? (її в нього немає)
- Якої ноги не було в капітана Сільвера? (лівої)
- Який предмет випав останнім з Пригод? (гармошка)
- Якого кольору були черевики головного героя? (коричневі)

- Скільки предметів випало з Річарда Тайлера? (три)
- Перелічіть їх. (гвіздок, долар, читацький квиток)
- Назвіть найціннішу втрату Річарда. (читацький квиток)
- На що схожий острів скарбів? (череп)

Учитель:

– Оцініть свої успіхи. Як ви гадаєте, чи достатньо ви уважні як глядачі? Повторімо, чому потрібно бути уважними при перегляді, коли дивишся фільму або мультфільм.

Відповіді дітей.

Учитель:

- Разгляньте уважно ці 2 кадри (рис. 2).

Рис. 2.

- Спробуйте дати відповіді на запитання і заповнити кола Вена.
- Що об'єднує ці кадри?
- Хто зображений на цих кадрах?
- Відшукайте спільні риси в цих героїв?
- Чим відрізняються вони одне від одного?
- Чому автори фільму-мультфільму зробили бібліотекаря схожим на повелителя сторінок?

Марійка і Петрик:

- Молодці! Чудово впоралися із завданням!

Учитель:

– Допоможіть Марійці та Петрику дати відповідь на запитання: то хто ж справжній повелитель сторінок? Свою відповідь аргументуйте.

Професор Медіус:

- Скажіть, будь ласка, які проблеми порушено в цьому фільмі-мультфільмі?
- Які з них, на вашу думку, не втратили актуальності і в наші дні?

Учитель:

– Головний герой, як це часто буває, не мав друзів. Одного дня він випадково заходить у міську бібліотеку. Із цього моменту і починаються його пригоди, у ході яких він не тільки позбавляється своїх страхів, невпевненості в собі, але і знаходить справжніх друзів.

Як то кажуть, головна ідея фільму-мультфільму очевидна. Книжки читати не тільки цікаво, але й корисно. Книжки як стимул для розвитку особистості.

Домашнє завдання

Написати листа своїм однокласникам від імені одного з героїв фільму-мультфільму «Повелитель сторінок», у якому відбилися б його особливості вдачі, поведінки, вчинків, а також було б висловлене його ставлення до читання.

Заняття 5. Народження та життя книжки

Мета: познайомити з етапами створення книжкової продукції; виробляти навички аналізу відеофрагментів; розвивати уміння співвідносити відеоряд з аудіорядом, виділяти необхідну інформацію в медійному тексті; розвивати критичне мислення; виховувати шанобливе ставлення до книжки.

Обладнання: мультимедійна презентація; мультимедійне обладнання: проектор, комп'ютер, екран.

Перебіг заняття

Учитель:

– На минулому занятті ми з вами вчилися аналізувати медіатекст і говорили про те, хто повелитель сторінок. Ви мали написати листа своїм однокласникам від імені одного з героїв фільму-мультфільму «Повелитель сторінок», у якому відбилися б його особливості вдачі, поведінки, вчинків, а також було б висловлене його ставлення до читання, які ми разом з Марійкою та Петриком із задоволенням послухаємо і спробуємо відгадати, від імені якого героя вони написані.

Перевірка домашнього завдання.

Учні зачитують свої листи, а решта намагається вгадати, хто з героїв фільму-мультфільму «Повелитель сторінок» написав листа і пояснюють свою відповідь.

Учитель:

– Ми послухали листи від імені героїв мультфільму «Повелитель сторінок», після перегляду якого дізналися про потаємне життя книжок, відчували, що їх життя досить цікаве й багате подіями. Сьогодні від імені всіх книжок до вас звертається правителька країни Книжки, яка прийшла до нас саме з цього мультфільму.

Монолог книжки

Я Книжка, правителька країни Книжки. Подивіться, яка я гарна і цікава! Сподіваюсь, що ви полюбите мене. Адже я познайомлю вас із незвіданими світами, навчу розрізняти добро і зло. Тільки читайте мене вдумливо, не поспішаючи. А не так, як один мій знайомець Миколка.

Книжки Коля не читав –

Він їх запросто ковтав:

За їдою, перед сном

І у човнику з веслом,

На уроках і в саду,

Лежма, сидьма, на ходу.

За обідом він проглинув

«Гуллівера», «Буратіно»,

В гардеробі брав пальто –

Закусив віршем Барто;

До аптеки мчав біжка –

Кінчив томик Маршака.

З кавуном, як тільки сів,

«Робінзона Крузо» з'їв.

Спати ліг і знову книжка.

Взяв «Хоттабича» – і в ліжку.

І коли спитали в школі:

«Що читав учора, Колю?»

Відповів Миколка так:
 «Написав роман Маршак,
 Як відважний Робінзон
 Сів в одчеплений вагон
 І помчав до ліліпутів.
 Ті зв'язали його в пута.

Та його від смерті спас
 Добрий тато Карабас...»
 Засміялись дружно в школі,
 А чому – не втямить Коля.
 Може, знає хтось із вас,
 Через що сміявся клас.

Учитель:

– То яких же помилок припустився Миколка?

Діти називають Миколчині помилки.

Учитель:

– А чи замислювалися ви, як народжується книжка?

– Що ви знаєте про її народження?

Заслуховування відповідей учнів.

Учитель:

– Наших добрих знайомих Марійку та Петрика надзвичайно зацікавило це питання.

Марійка і Петрик:

– Професоре! Чи не могли б Ви розповісти нам, як народжується книжка?

Професор Медіус:

– Із задоволенням! – професор із радістю погодився допомогти юним дослідникам. – А відправитися в мандрівку до планети Медіа нам допоможе сама Книжка та відеофільм про нашу героїню.

Учитель:

– І сьогодні на занятті ми разом із професором Медіусом спробуємо відповісти на це питання. Отже, тема нашого заняття «Народження та життя книжки».

Але спочатку пропоную вам спробувати дати відповіді на запитання, які виникли у Марійки та Петрика.

Запитання від Марійки та Петрика:

- Яким ви собі уявляєте шлях народження книжки?
- Як ви вважаєте, чи важко створити книжку?
- Фахівці яких професій беруть участь у створенні книжки?
- Як ви гадаєте, а що про це скаже сама Книжка?

Монолог Книжки

Я пройшла нелегкий шлях, щоб потрапити у ваші руки. Ви майже правильно відповіли на питання про те, як я опиняюсь у вас. Спочатку я була високим деревом і росла в лісі. Лісоруби зрубали мене. Із дерева робітники на фабриках зробили папір. Учені, письменники працювали над моїм змістом: писали оповідання, казки і вірші, у видавництвах художники намалювали малюнки до моїх сторінок, редактори готували мене до набору, у друкарнях на спеціальних машинах виготовлялися мої майбутні сторінки. Потім зшивали їх, переплітали, відправляли до магазинів та бібліотек. Багато людей працювало, щоб мене створити.

Запрошую вас до перегляду документального фільму про мене, яке створило одне з видавництв. https://www.youtube.com/watch?v=9_i7CS1WDYw

Учитель:

– Пам'ятаєте, що ви повинні бути уважними глядачами?

Перегляд фільму пофрагментарно:

«Видавництво», (хронометраж 03.10–05.38)

Після перегляду відеофрагмента *проводиться бесіда.*

Професор Медіус:

– Хочу впевнитися, що ви зрозуміли, про що говорилося у вступі та I розділі.

– Скажіть, будь ласка, звідки починається шлях майбутньої книжки?

– Скільки часу йде на переклад великої книжки?

– Скільки часу йде на згортання однієї сторінки?

Учитель:

– Пропоную переглянути другий розділ фільму (хронометраж 05.58–06.14)

Бесіда після перегляду відеофрагмента

Учитель:

– Що таке ламінація?

Що захищає книжку краще за ламінацію?

Професор Медіус:

– Продовжимо перегляд фільму (хронометраж 06.15–08.11)

Марійка та Петрик:

– А можна ми поставимо запитання п'ятикласникам?

Учитель:

– Так. Будь ласка.

Запитання від Марійки та Петрика:

– Яким чином скріплюють сторінки книжок?

Для чого потрібен різак?

Яка його потужність?

Марійка та Петрик.

– Ти подиви, на всі наші запитання дали відповіді!

Учитель:

– А цей розділ розкаже вам про те, як роблять обкладинку.

Перегляд четвертого розділу, «Обкладинка», (хронометраж 09.57–12.04).

Професор Медіус.

– Як надходить картон у друкарню?

– Як працює машина з виготовлення палітурок?

IV. Закріплення вивченого матеріалу

Учитель:

– Гадаю, що за допомогою відеофільму ми з професором Медіусом задовольнили цікавість Марійки та Петрика. А чи можете ви зараз дати відповіді на запитання, які я поставила вам на початку заняття?

Запитання:

– Яким ви собі уявляєте шлях народження книжки?

– Як ви вважаєте, чи важко створити книжку?

– Фахівці яких професій беруть участь у створенні книжки?

Коментар для вчителя. Після поетапного перегляду відеофільму та докладної бесіди за кожною його частиною варто повернутися до питань, що були поставлені перед переглядом фільму і порівняти відповіді учнів до перегляду та після (знову повертаємося до слайду з цими питаннями).

Марійка та Петрик:

– Професоре, ми так захопилися створенням книжки, що вирішили випробувати себе в цій справі й самостійно створити книжку.

Професор Медіус:

– Це добре.

Учитель:

– Які ж поради ви можете дати Марійці та Петрику щодо створення книжки?

– Як ви вважаєте, а чи могли б і ми з вами самотужки створити книжку, як це мріють зробити Марійка і Петрик?

– Що нам для цього потрібно?

Домашнє завдання

1. Намалювати ілюстрацію «Ким би я хотів працювати у видавництві».
2. Підготуватися до екскурсії до видавництва (взяти з собою фотоапарати, диктофони, відеокамери).

Заняття 6. Видавництво нашими очима. Фоторепортаж

Мета: з'ясувати, які посади передбачені у видавництві, а також які посадові обов'язки працівників видавництва; дати поняття фоторепортажу, а також фотозвіту як різновиду фоторепортажу; розвивати критичне мислення.

Обладнання: мультимедійна презентація; мультимедійне обладнання, фотографії видавництва, виконані учнями під час екскурсії.

Перебіг заняття

Організаційний момент

Петрик:

– Привіт, Марійко! Які в тебе плани на найближчий час?

Марійка:

– Привіт, Петрику! Ти знаєш, я так захопилася мрією спробувати створити свою книжку, що хочу відвідати видавництво. А організуємо таку екскурсію, побачимо, як насправді в реальному житті створюється книжка.

Петрик:

– Що ж, ця пропозиція видається мені цікавою. Я згоден, пропоную запросити на таку екскурсію і наших друзів-п'ятикласників.

Марійка:

– Згодна! Ще, Петрику, у мене виникла ідея! Візьмемо фотоапарати на цю екскурсію і спробуємо зафіксувати все, що побачимо. Буде потім, про що розповісти друзям.

Петрик:

– Марійко, я не заперечую, але пропоную зробити не просто серію світлин, а спробувати підготувати справжній фоторепортаж із місця події.

Марійка:

– Петрику, а ти знаєш, що таке фоторепортаж, як його готувати?

Петрик:

– Та-а, мабуть, ні, не знаю. Можна просто взяти фотоапарат і знімати все, що бачиш, – і буде справжній фоторепортаж...

Марійка:

– Я пропоную завітати до професора Медіуса й дістати в нього декілька порад щодо цього.

Навчальний матеріал

Учитель:

– Сьогодні ми з вами разом із нашими друзями Марійкою та Петриком за допомогою професора Медіуса підготуємося до екскурсії у видавництво та дізнаємося, як готувати фоторепортаж. Отже, тема нашого заняття «Видавництво нашими очима. Фоторепортаж».

Марійка, Петрик:

– Доброго дня, професоре!

Професор Медіус:

– Доброго дня, друзі! Як справи? Які нові відкриття зробили ви за останній час?

Петрик:

– Професоре, ми з Марійкою та нашими друзями-п'ятикласниками збираємося відвідати видавництво. Ми вважаємо, що там буде багато цікавого. Щоб краще запам'ятати цю подію, ми хочемо зробити чимало фотографій, бо хотіли і вам розповісти про те, що побачимо під час екскурсії, тобто ми хочемо підготувати фоторепортаж про екскурсію, можливо, потім розмістити його у шкільній газеті.

Марійка:

– Але у нас виникла проблема – ми не можемо розібратися з тим, що ж таке фоторепортаж та як його підготувати так, щоб було цікаво нашим друзям. Допоможіть нам, будь ласка, розібратися.

Професор Медіус:

– Із задоволенням. Чи готові ви відправитися в чергову інформаційну мандрівку?

Марійка, Петрик:

– Так! Із радістю!

Навчальний матеріал

Професор Медіус:

– Друзі! Якщо ви хочете, щоб зроблені вами фотографії були цікаві не лише вам, то необхідно знімати продумані фотоісторії, тобто фоторепортажі.

Слово «фоторепортаж» має і французьке, і англійське походження і означає «повідомляти/передавати». Перші репортажні знімки з місця події з'явилися в європейських газетах в середині XIX ст. Їхніх авторів називали «злободенними фотографами». Серед них найвідомішими були англієць Роджер Фентон та американець Метью Бреді. Саме тоді й виникла професія фоторепортера, яка сьогодні дуже популярна. Що ж таке фоторепортаж?

Фоторепортаж – це кілька кадрів, що відтворюють послідовність подій, це інформаційна розповідь, повідомлення з місця події під час її перебігу. Занотуйте цю інформацію.

Фоторепортер передає з місця події все те, що відбувається, свої відчуття чи емоції людей довкола за допомогою фотографії. Засобом фоторепортажу глядачеві надається можливість стати очевидцем події, яка відображується на фотографіях. Фотографові потрібно відчувати себе частиною події, а тоді донести все те за допомогою фотокамери до глядача.

Фоторепортаж може складатися із серії знімків, які змальовують подію в усіх фазах її зміни.

Це може бути серія репортажних знімків, що відображають як одну подію, так і головні моменти декількох подій. Це можуть бути різні події, об'єднані спільною темою.

Фоторепортаж може також висвітлювати різні події, об'єднані спільною темою.

Пропоную роздивитися фоторепортаж із форуму книговидавців у Львові (рис. 1).

Рис. 1. Форум книговидавців у Львові.

Виділяють такі різновиди фоторепортажів: хронікальний фоторепортаж, фоторепортаж-звіт, фоторепортаж з оцінним початком.

А що ви, Марійко і Петрику, фоторепортери-початківці, то дам вам кілька порад: насамперед потрібно обміркувати, для чого знімаєш подію та яку ідею матиме фотознімання; по-друге, маєте дивитися на світ так, наче все це ви бачите вперше; по-третє, робота фоторепортера схожа на життя метелика, що живе один день – потрібно зібрати все яскраве, видатне, незвичайне, що ви побачили довкола себе. Запам'ятали? Занотуйте, будь ласка, цю інформацію, щоб не забути.

Будь-який фоторепортаж – це реальний відрізок життя, показ події через сприйняття фотографа. Тому матеріал повинен зніматися за певною схемою: початок (зав'язка) подій, їх розвиток, кульмінація і фінал. Це дуже схоже на сценарій невеликого фільму.

Необхідно також знати закони композиції, правила побудови кадру й систему поділу репортажу на фрагменти і кадри. По-перше, під час фільмування мають бути всі «великості», тобто загальні плани, середні, великі й навіть дуже великі плани (деталі та фрагменти). По-друге, кожен, навіть дуже маленький, фоторепортаж повинен мати чітко виражену тему. Не можна знімати без визначеної системи, усе, що трапляється на очі та здається цікавим. Авторський задум у фоторепортажі повинен бути чітким, інакше фотознімки будуть нецікавими.

Марійка:

– Професоре, а ми вже знаємо, що таке великий план.

Професор Медіус:

– А хто нам нагадає, що ми можемо побачити на великому плані?

Відповідь учнів.

Професор Медіус:

– Молодці! Дійсно, *великий план* – це зображення голови людини, *середній план* – це зображення людини до пояса, *загальний план* – це зображення людини в кадрі на повний зріст. Занотуйте, будь ласка, цю інформацію. Ще хочу зауважити, що фоторепортер, якщо йому доручено зафіксувати подію, яка відбувається несподівано, за дуже короткий проміжок часу, має носити фотоапарат наготові. Це дає можливість у потрібний момент з будь-якого місця миттєво зробити перший знімок, бо другого шансу може й не бути. Пам'ятайте про це під час екскурсії, друзі.

Завдання. Із запропонованих фотографій (додаток 2) необхідно буде обрати:

- І групі тільки кадри з великим планом,
- II групі – із середнім планом,
- III групі – із загальним планом.

Учитель:

– Як ви гадаєте, чи однаковим буде репортаж про одну й ту саму подію, відзнятий різними фотографами?

Фоторепортажі, відзняті різними фотографами про одну й ту саму подію, завжди будуть різнитися. Тому дам вам ще одну пораду: запропонуйте всім вашим друзям, які відвідають видавництво разом із вами, взяти із собою фотоапарати і також підготувати фоторепортажі-звіти. Це буде дуже цікаво!

Професор Медіус:

– А зараз спробуємо потренуватися у створенні фоторепортажу.

Моделювальна вправа. Для цього уявіть себе фоторепортером. Ваше завдання – підготувати фоторепортаж із форуму книговидавців у Львові, який проходить щороку. Ознайомтеся з фотографіями із цієї події (Додаток), виберіть із них ті, які, на вашу думку, дозволять вам підготувати фоторепортаж про цю подію, і розкладіть їх в необхідному порядку.

Форум видавців у Львові — книжковий ярмарок і Львівський міжнародний літературний фестиваль. З 1994 року щовересня відбувається у Львові. Організатор — ГО «Форум видавців».

Найбільший український книжковий ярмарок та один з найбільш масових заходів подібного типу в Східній Європі. Головні експозиції розташовуються у Палаці мистецтв і біля палацу Потоцьких.

Брати Капранови презентують свої книжки на власному горбатому «Запорожці» (2008 рік)

Традиційно у заходах Форуму беруть участь найвідоміші українські письменники: Оксана Забужко, Юрій Андрухович, Віктор Неборак, Ірен Роздобудько, Світлана Поваляєва, Тарас Прохасько, Таня Мальярчук, Лариса Денисенко, Юрій Покальчук, Наталка Сняданко, Сергій Жадан, Ірена Карпа та ін.

Під час акції «Книжка від зірки», яка відбувалась в межах Львівського міжнародного дитячого фестивалю, уривки зі своїх улюблених книжок дітям читали Святослав Вакарчук, Сашко Положинський, Ані Лорак, Руслана, Фома, Віталій Кличко, Василь Вірастюк, Катерина Серебрянська, Ліка Роман, Вова зі Львова, Тарас Чубай та інші.

Петрик:

– Дякуємо, професоре! Тепер ми зрозуміли, що фоторепортаж – це не просто багато-багато світлин, це інформаційне повідомлення, де засіб повідомлення – фотографія. А найголовніше, щоб фоторепортаж був цікавим, до нього треба підготуватися.

Марійка:

– Петрику, то нам необхідно підготуватися до фоторепортажу з видавництва. Звернемося по допомогу до наших друзів-п'ятикласників і разом із ними підготуємося до екскурсії у видавництво та фоторепортажу.

Слово вчителя:

– Професор Медіус розповів нам про особливості фоторепортажу. Отже, на нас очікує екскурсія до видавництва. Пропоную допомогти Марійці та Петрику і підготуватися до нашого майбутнього фоторепортажу. Насамперед з'ясуємо тему нашого фоторепортажу та його назву? Пропоную назвати його «Видавництво нашими очима». Чи погоджуєтеся ви з такою назвою? А темою можуть бути ті професії, які обов'язково мають бути в кожному видавництві.

Учні називають ті професії, які їм запам'яталися з фільму. Учитель вносить корективи і подає додаткову інформацію.

Учитель:

– Кожне видавництво має свого керівника – *директора*, який спрямовує діяльність усього колективу і несе відповідальність за результати його роботи. Директором може бути власник чи засновник видавництва або особа, найнята власником для виконання конкретних обов'язків.

Головний редактор видавництва – це фахівець з редакторською або журналістською освітою, який визначає видавничу програму і керує всім редакційно-видавничим процесом. Найважливіше для головного редактора знаходити цікавих авторів.

Редактор – це основний творчий працівник у видавництві, який безпосередньо відповідає за редагування, знайомить автора з унесеними правками.

Художній редактор – це творчий працівник видавництва, який займається художнім редагуванням різних видів видань, організовує ілюстрування тексту видань.

Технічний редактор – це співробітник видавництва, який здійснює технічне редагування видань для забезпечення їх якісного поліграфічного відтворення, оцінює якість підготовки видавничого оригіналу, відповідає за створення макету.

Менеджер із продажу – це фахівець, який займається рекламою та розповсюдженням продукції видавництва.

Учитель:

– Отже, ми з вами визначили тему нашого майбутнього фоторепортажу з видавництва, до якого ми завітаємо на екскурсію. Кожен з вас має визначити, про яку з професій видавництва ви будете готувати фоторепортаж. Можливо, хтось має бажання підготувати фоторепортаж не лише про якусь одну професію, а зробити його як загалом звіт про відвідування видавництва. Для успішного підготування фоторепортажу нам варто пам'ятати, що розповів про нього професор Медіус. Пропоную пригадати:

1. Коли з'явилися перші репортажні фотознімки?
2. Що таке фоторепортаж?
3. Які різновиди фоторепортажів виділяють?
4. Які поради дав професор фоторепортерам-початківцям?
5. За якою схемою має зніматися матеріал для фоторепортажу?
6. Без чого не можна знімати жоден фоторепортаж?
7. Що таке великий план, середній план, загальний план?

Домашнє завдання

1. Підготуватися до екскурсії у видавництво, взяти фотоапарати, диктофони, бо після екскурсії вам буде необхідно Марійці та Петрику доповісти про відвідування видавництва.
2. Продумати питання для інтерв'ю з працівниками видавництва.

До речі, інтерв'ю, яке містить текст бесіди журналіста (чи іншої особи) з будь-якою особою має обмежену кількість запитань, які журналісти готують заздалегідь, але не повідомляють про них тих, із ким будуть вести бесіду. Отже, той, кому ставлять запитання, не має часу на обдумування відповіді. Тому інтерв'ю повідомляють заздалегідь. Запитання формують згідно з принципом «від простого до складного».

Заняття 7–8. Екскурсія до видавництва дитячої літератури (будь-яке дитяче видавництво). Творча зустріч із працівниками видавництва

Мета: познайомити з роботою видавництва та його працівниками (головним редактором, художником-оформлювачем, коректором та ін.); закріпити знання про основні етапи створення книжкової продукції; навчитися брати інтерв'ю; робити світлини для майбутнього фоторепортажу.

Екскурсія видавництвом.

Фотографування під час екскурсії.

Інтерв'ю з працівниками видавництва.

Орієнтовні питання до працівників видавництва:

- Чи подобається вам працювати у видавництві?
- Чому ви обрали цю професію?
- Чим особлива ваша професія?
- Що необхідно знати і вміти, щоб стати ...?
- Якою книжкою ви найбільше пишаєтеся, над якою ви працювали, і чому?
- Над якою книжкою вам було найскладніше працювати?
- Що порадити тим, хто хоче працювати у видавництві?

Домашнє завдання

1. Підготувати самостійно або в групі фоторепортаж про відвідування видавництва «Видавництво нашими очима».

2. Написати твір-роздум «Ким би я хотів працювати у видавництві і чому» та створити фоторепортаж про цю професію.

Заняття 9. Створюємо власне видавництво

Мета: навчитися моделювати професійну ситуацію під час ділової гри «Агенція медіа»; розвивати критичне мислення.

Обладнання: мультимедійна презентація; мультимедійне обладнання, фоторепортажі «Видавництво нашими очима», виконані учнями після екскурсії, тексти казок, написані дітьми.

Організаційний момент

Марійка:

– Привіт, Петрику! Я так рада тебе бачити! Сьогодні маю багато цікавого, чим хочу з тобою поділитися!

Петрик:

– Привіт, Марійко! Уважно тебе слухаю. Мабуть, ти покажеш мені щось дуже цікаве? Я заінтригований...

Марійка:

– Не знаю, чи це дійсно інтрига, але я підготувала фоторепортаж про екскурсію до видавництва.

Петрик:

– Тоді показуй швидше! Я теж маю, чим вас здивувати. Ходімо до наших друзів і обміняймося враженнями.

Слово вчителя

– Нещодавно ми з вами відвідали видавництво. Чи готові ви, друзі, поділитися своїми враженнями з Марійкою та Петриком? Чи змогли й ви підготувати свої фоторепортажі?

Учні звітують про відвідування видавництва та презентують свої фоторепортажі. Учитель разом з учнями аналізує та обговорює їх.

Після обговорення учнівських робіт слово вчителя:

– Дізнаймося в Марійки та Петрика, які враження вони мають після відвідування видавництва?

Марійка:

– О, мені було так цікаво, що дуже закортіло спробувати створити своє видавництво.

Петрик:

– Ну то спробуймо! Але ж самотужки ми не впораємося! Звернімося до нашого головного консультанта, професора Медіуса!

Марійка:

– Петрику, а зробімо це разом із нашими друзями-п'ятикласниками!

Навчальний матеріал

Вступне слово вчителя:

– Ну то що, друзі, чи готові ви разом із Марійкою та Петриком випробувати свої сили у створенні власного видавництва? Отже, тема нашого заняття-гри «Агенція медіа. Створюємо видавництво».

Марійка, Петрик:

– Доброго дня, професоре!

Професор Медіус:

– Доброго дня, друзі! Ну то скажіть, що вас привело до мене цього разу?

Петрик:

– Професоре, ми з Марійкою та нашими друзями-п'ятикласниками відвідали видавництво. Навіть підготували фоторепортажі про те, що нас вразило під час екскурсії, написали твори-роздуми «Ким би я хотів працювати у видавництві і чому» та створили фоторепортажі про професію, яка сподобалася. Ми так захопилися цією темою, що в нас виникло палке бажання спробувати створити власне видавництво. Як ви вважаєте, чи зможемо ми втілити в життя свою мрію?

Медіус:

– Друзі, мені здається, що це досить складно у вашому віці, створити власне видавництво. Адже потрібно стільки всього знати і вміти!

Марійка:

– Пане Медіусе, але ж це буде лише гра. Ми хотіли б змодельовати видавництво і випустити ну хоча б одну книжку. Коли ж іще вчитися, як не зараз?!

Петрик:

– А якщо и нам допоможете, то в нас усе вийде, я впевнений.

Медіус:

– Ну що ж, спробуймо. Пропоную вам ділову гру «Медійна агенція». Але ж вам двом не до снаги впоратися з таким завданням.

Петрик:

– Так ми ж це будемо робити не самі. У нас же є наші друзі-п'ятикласники. А разом із ними ми впораємося з будь-яким завданням.

Медіус:

– Тоді до роботи!

Професор Медіус:

– Друзі! Передовсім згадаймо, для чого потрібні видавництва. Що ж таке видавництво? Издавництво – це підприємство, яке готує, видає і реалізує різні види друкованих, електронних

та комбінованих видань. Нас цікавить саме книжкове видавництво для дітей. Петрику, ви ж були на екскурсії у видавництві. Тож нагадайте мені, хто має працювати в такому видавництві? З представниками яких професій ви там познайомилися?

Петрик:

– Я запам'ятав, що там є насамперед директор. Я хотів би бути директором видавництва, мене дуже зацікавила саме ця посада.

Медіус:

– А крім директора, хто ж ще працює над створенням книжки?

Марійка:

– О, там багато працівників: головний редактор, редактори, коректори...

Петрик:

– Згадав, там є ще й художні редактори, так, професоре?

Медіус:

– Правильно, друзі, ви згадали основні посади, які є в кожному видавництві, але ж готову книжкову продукцію потрібно реалізувати, тому я б ще додав посаду менеджера з продажу та декілька посад, пов'язаних із версткою та комп'ютерним складанням тексту.

Учитель:

– Професор Медіус разом із Марійкою та Петриком нагадали нам про основні професії в книговидавничій сфері. Пропоную допомогти Марійці та Петрику і згадати, а чим займаються у видавництві представники цих професій.

Учні згадують інформацію, отриману під час перегляду відеофільму та проведення екскурсії і перелічують професійні обов'язки працівників видавництва.

Медіус:

– Отже, ми ще раз обговорили, хто і які функції виконує у видавництві. Але ж ми не врахували ще одну особу, яка не працівник видавництва, та без якої книжка не народиться. Хто ж це, про кого ми забули? Можливо, п'ятикласники нам підкажуть?

Слово вчителя:

– Згадайте, будь ласка, з кого починається книжка?

– Так, дійсно, без автора не народиться жодна книжка.

Автор – це особа, яка створює текст майбутньої книжки, цей текст у видавничій діяльності називають авторським оригіналом. Саме авторський оригінал і надходить до видавництва, саме з нього й починається складний і захопливий шлях народження книжки.

Медіус:

– Зараз ми готові до створення власної медійної агенції – книжкового видавництва. Пропону розподілити ролі. Нам потрібні автори, директор видавництва, головний редактор, редактор, коректор, технічний редактор, художній редактор, менеджер з продажу. Оберіть, будь ласка, для себе ту професію, яка вас найбільше зацікавила.

Коментар для вчителя. Діти обирають певні професії і розподіляють ролі на бажання. Учитель може коригувати обрання професій відповідно до здібностей учнів та їхніх можливостей. Далі учитель дає індивідуально консультації кожній групі професій. Орієнтуємося на написані попередньо дітьми твори «Ким би я хотів працювати у видавництві і чому». Обов'язково мають бути декілька авторів. Можливо, кожен учень виявить бажання виступити в ролі автора, тоді можна запропонувати всім по черзі бути авторами і створити колективну книжку казок (поезій), підготовлених учнями, що і становить завдання цього факультативного курсу.

Проведення рольової гри «Агенція медіа. Створюємо видавництво».

Коментар для вчителя. Імітується редакція видавництва. Розподіляються ролі учасників гри. Обирається одна з підготовлених учнями казка (можна провести конкурс на найкращу казку). Далі під керівництвом учителя учні по черзі виконують свої ролі. Гра сприяє розвитку творчої фантазії, уяви, формуванню комунікативних навичок. У процесі гри учні намагаються зімітувати дії працівників редакції так, як вони їх для себе зрозуміли та уявили. Учитель спрямовує дітей до усвідомлення того, що всім працівникам видавництва необхідно знати вимоги до якісної дитячої книжки. Тому важливо розглянути на наступному занятті саме те, які вимоги висуваються до якісної дитячої книжки.

Учитель:

– Отже, ми з вами визначили те, хто яку професію у видавництві хотів би обрати. І навіть спробували виконати обов'язки деяких працівників дитячого книжкового видавництва. Але ж ми побачили, що всім працівникам необхідно знати, а якою ж має бути дитяча книжка, щоб її із задоволення читали, щоб вона була корисна. Нам необхідно навчитися аналізувати дитячі книжки, визначати те, як зробити дитячу книжку на належному рівні.

Домашнє завдання

1. Підготувати відповідь на питання: «Що треба знати і вміти, щоб створити гарну книжку?»
2. Принести книжки з казкою «Попелюшка» Ш. Перро різних видавництв і років видання.

Заняття 10. Аналіз дитячої книжки

Мета: з'ясувати поняття дитячої книжки та її складові; формувати вміння аналізувати медіатекст, вміння порівняльного аналізу медіатекстів; сприяти залученню до багатств світової культури; розвивати критичне мислення.

Обладнання: мультимедійна презентація; мультимедійне обладнання: проектор, комп'ютер, екран, виставка книжок із казкою «Попелюшка» Ш. Перро різних видавництв і років видання.

Перебіг заняття

I. Організаційний момент.

Петрик:

– Привіт, Марійко! Як тобі погода?

Марійка:

– Привіт, Петрику! Просто чудова! Уже прийшла справжня весна! Як зелено й гарно! Які чудові дерева, що квітнуть...

Петрик:

– Я також у захваті від пробудження природи. Так радісно після похмурих зимових днів. А цікаво, як можна передати цю красу в дитячій книжці? Наприклад, як зображують дерева в дитячих книжках, квіти?

Марійка:

– Петрику! Не лише дерева й квіти, а взагалі, як правильно проілюструвати книжку, ти не замислювався? Після нашої екскурсії до видавництва мені дуже кортить створити власну книжку для дітей. Спробуймо!

Петрик:

– Я не проти, пропоную запросити до цієї роботи наших друзів-п'ятикласників. Але ж ми не знаємо, якою має бути якісна дитяча книжка.

Марійка:

– То завітаємо до нашого постійного консультанта професора Медіуса!

II. Повідомлення теми, мети й та завдань заняття. Підготовка до сприйняття навчального матеріалу

Вступне слово учителя:

– Шановні п'ятикласники! Марійка і Петрик пропонують нам цікавий творчий проект – створити власними силами дитячу книжку. Спробуємо, чи не так?!

III. Мотивація навчальної діяльності школярів

Слово вчителя:

– Щоб створити якісну дитячу книжку, треба розібратися, а якою ж має бути ця книжка, які вимоги існують у сучасній видавничій діяльності щодо дитячої книжки. Тому тема нашого заняття – «Аналіз дитячої книжки».

Усі ви, шановні друзі, давно вже вмiєте добре читати, маєте свої улюблені книжки, скажіть, на вашу думку, що робить книжку цікавою, яку книжку вам хочеться взяти до рук, розгорнути, потоваришувати?

Учні відповідають на питання. Подають своє бачення якісної дитячої книжки.

Слово вчителя:

– Ми вислухали ваші версії, а тепер пропоную разом із Марійкою та Петриком завітати до професора Медіуса і дослухатися до його порад.

IV. Сприйняття і засвоєння учнями навчального матеріалу

Марійка і Петрик:

– Доброго дня, професоре!

Професор Медіус:

– Доброго дня, друзі! Що сьогодні вас привело до мене? Маєте якісь нові проекти, чи не так?

Петрик:

– Так, професоре! Ми з Марійкою та п'ятикласниками плануємо створити дитячу книжку власними силами, але не знаємо, які ж вимоги висувають до дитячої книжки сьогодні! Книг так багато, вони всі такі різні, що ми розгубилися. Допоможіть нам, будь ласка!

Професор Медіус:

– Ну що ж, слухайте! Розпочну я з класифікації видань для дітей. Залежно від вікової категорії читачів дитячі видання можна поділити на 4 групи:

- видання для дітей дошкільного віку (до 6 років);
- видання для дітей молодшого шкільного віку (7–10 років включно), учні молодших класів;
- видання для середнього шкільного віку (11–14 років включно), учні 5–8 класів;
- видання для дітей старшого шкільного віку, підлітків (15–18 років включно), тобто для учнів 9–12 класів.

Слід пам'ятати, якщо книга розрахована на дві або більше вікові категорії, видання слід оформляти згідно з вимогами для молодшої із зазначених груп.

Професор Медіус:

– Скажіть друзі, чи важкі ваші підручники?

– Пам'ятайте, що важливою є також вага книжки, особливо підручників. Так вага підручника не повинна перевищувати:

- 1–2 класи – 1,5–2,0 кг;
- 3–4 класи – 2,0–2,3 кг;
- 5–6 класи – 2,3–3,0 кг;

Збільшення ваги підручника можливе, але не більше, ніж на 20 %.

Велике значення має також тло, на якому друкується текст. Забороняється друкувати текст на кольоровому, сірому тлі, ділянках багатоколірних ілюстрацій (оптичною густиною більше 0,3 – для вчителя додаткова інформація).

Заборонено використовувати для всіх вікових груп:

- для основного та додаткового тексту виворітний шрифт; кольорові фарби; кольорові фарби на кольоровому фоні;
- для виокремленого тексту – виворітний шрифт та кольорові фарби на кольоровому фоні;
- кольоровий та сірий фон у робочих зошитах, прописах на ділянках, передбачених для письма;
- розміщувати текст на трьох та більше шпальтах.

У виданнях для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку пробіл між словами повинен бути не менше кегля шрифту тексту. Текст у книжках для найменших має бути набраний великим шрифтом (не менше кеглю 16) у рядок, не коротший, ніж 11 сантиметрів й не довший, ніж 17 сантиметрів і тільки в одну колонку. Виняток становлять хіба що вірші. Найліпше, коли один віршований текст розташований у книзі для дітей на одну сторінку чи один розворот і обов'язково супроводжується ілюстрацією.

Петрик:

– О! Нарешті про ілюстрації! Так-так, продовжуйте, професоре, це мене цікавить найбільше!

Професор Медіус:

– Ілюстративний матеріал в дитячому виданні в першу чергу повинен доповнювати і роз'яснювати текст. Манера малюнку, а також тематичний бік повинні відповідати віку і загальному розвитку учнів. Ілюстрація повинна відрізнятися не складною композиційною побудовою, але разом з цим бути наглядною, реалістичною та емоціональною.

В ілюстраціях для дітей молодшого віку слід уникати складних перспективних побудов. Знайомство з перспективою потрібно проводити поступово, починаючи з простих побудов, поступних сприйняттю дитини. У книзі для дітей молодшого віку не має бути зображень частин предмета (на краю малюнка). Цей прийом дитині зовсім незрозумілий. Дитина, побачивши на малюнку половину предмета, питає, де друга ж частина.

Розфарбування не повинно спотворювати колір предмета. Маленькі діти люблять теплі, насичені і в той же час світлі кольори. Їх приваблює зміна кольорів, новизна. Діти старшого віку також віддають перевагу теплим світлим тонам, але не так вимогливі до нового кольору. Крім теплих кольорів, діти надають перевагу блакитному кольору.

Усі зображення мають бути достатньо великими. Ілюстрації в книзі будуть тим більш вагомими, чим менше років дитині, якій адресується видання. Кожен новий малюнок має надати дитячій уяві чергову сцену за перебігом сюжету в творі. Малюнки в дитячих книжках збуджують зацікавлення до тексту, спонукають дізнатися, про що йтиметься далі. Але ілюстрації не повинні підміняти та заступати виклад тексту. Якісна книжка для дітей має ілюстрації, виконані в одній техніці, навіть якщо їх підготували різні художники. На ілюстрації має бути зображено небагато об'єктів – від 2 до 7. Для оформлення дитячої книжки не підходять як темно-монотонні кольори (коричневі, сірі, темно-зелені, бордові), так і строкатість гами, від якої мерехтить в очах. Особливо погано, коли тексти в дитячих виданнях відтворюються на дуже яскравому тлі чи поверх ілюстрацій. Малюнки в дитячій книзі можуть бути виконані навіть авангардно чи зумисно спрощено, головне, щоб вони показували яскравий типаж за певних обставин. Юні читачі люблять розпізнавати за малюнком характер кожного героя, вгадуючи за його позою, мімікою, жестами, виразом обличчя, оточенням, який він, чого хоче. Найкраще, коли ілюстрація змальовує сюжетну сцену в мить, коли доля персонажа от-от зміниться. Поворотні моменти долі увиразнюють негайну потребу діяти, а тому змушують маленького читача через зв'язок зображення і тексту збагнути, що відбувається.

VI. Застосування набутих знань, умінь, навичок

Професор Медіус:

– Ось, друзі, ті основні вимоги, що висуваються до сучасної дитячої книжки. Звичайно, я розповів вам лише головне, адже про дитячу книжку, про те, якою вона має бути, я можу говорити дуже довго, але я знаю, що ви поспішаєте, бо маєте багато різних завдань. І ще хочу зауважити, що теорія найкраще засвоюється на практиці. Тому пропоную вам, Марійко та Петрику, і вам, мої любі п'ятикласники, спробувати систематизувати почуте сьогодні та й проаналізувати ваші найулюбленіші дитячі книжки, обрати серед них найякісніші й визначити, чи відповідають вони сучасним вимогам. Спробуйте!

Марійка і Петрик:

– Так! Звичайно! Спробуємо! Ми вже знаємо, які книжки проаналізуємо! А ви, п'ятикласники, спробуєте?

Слово вчителя.

Нагадую, що, аналізуючи дитячу книжку, необхідно визначити вік читача, якому адресовано твір, та жанр, у якому написано текст. Відповідно до цього розглядається зміст, композиція і сюжет твору, мовні засоби, обсяг повідомлення, заголовки і навіть вага видання. Особливо зверніть увагу на ілюстрації, адже про них нам сьогодні так багато розповів професор Медіус.

Порівняльний аналіз книжок із казкою «Попелюшка» Ш. Перро різних видавництв і років видання.

Орієнтовні питання для аналізу книжок:

1. Чи можна за обкладинкою визначити жанр книжки? (Так, це казка, бо обкладинки зображують чарівні моменти).
2. Кому адресовані ці книжки? (Вони адресовані дітей, бо картинки в книжках нагадують дитячі мультфільми. Ще вони надруковані на гарному папері і в них кольорові картинки).
3. Для дітей якого віку ці книжки? (Скоріш за все, для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, бо шрифт доволі великий, багато яскравих ілюстрацій. Ще книжка тоненька, її можна швидко прочитати).
4. Порівняйте книжки за роками видання, що ви можете відзначити?
(Книжки сучасні більш якісні, ніж книжки видані у 20 сторіччі. У сучасних книжках тверда обкладинка, багато малюнків, гладенький папір, а у старих книжках папір трішки пожовклий, обкладинка тоненька, не у всіх книжках картинки кольорові).

Заключне слово вчителя:

Отже, створити книжку не просто. Треба багато чого знати й уміти. Найперше, слід уявляти, якою має бути якісна дитяча книжка. Варто також визначити, для якого віку ми будемо створювати книжку, яку саме – підручник, книжку казок, збірку віршів. Над цим ми з вами маємо поміркувати.

За настановами професора Медіуса, проаналізуйте вдома ваші улюблені дитячі книжки. Поміркуйте, про яку книжку ви мрієте, яка б книжка відповідала вашим вимогам і зацікавила би вас. Об'єднайтеся в групи відповідно до того, яку саме книжку для дітей ви хочете підготувати (казки, вірші, оповідання, загадки тощо) та спробуйте розробити концепцію вашої книжки. На наступному занятті ми про це поговоримо, запросивши до дискусії професора Медіуса та Марію з Петриком.

VII. Домашнє завдання

1. Виконати аналіз улюбленої книжки.
2. Підготувати повідомлення «Книжка моєї мрії».

Заняття 11. Книжка моєї мрії.

Конкурс на кращу концепцію книжки-казки

Мета: з'ясувати поняття дитячої книжки та її складові, формувати вміння аналізувати медіатекст, уміння порівняльного аналізу медіатекстів;; розвивати критичне мислення.

Обладнання: мультимедійна презентація; мультимедійне обладнання: проектор, комп'ютер, екран, учнівські повідомлення «Книжка моєї мрії», тексти виступів переможців Обласного фестивалю ораторського мистецтва на тему «Книжка чи Інтернет – найкращий винахід людства?» (Харків, 2012 р.).

Перебіг заняття

I. Організаційний момент.

Вступне слово вчителя:

– Шановні п'ятикласники! Марійка і Петрик пропонують нам послухати виступи переможців Обласного фестивалю ораторського мистецтва на тему «Книжка чи Інтернет – найкращий винахід людства?», який щороку проходить в Харківській області до Дня української писемності та мови.

**Виступи переможців Обласного фестивалю ораторського мистецтва (Харків, 2012 р.)
на тему «Книжка чи інтернет – найкращий винахід людства?»**

*Яковенко Валерія,
учениця Безлюдівського юридичного ліцею
імені Харківської районної ради*

Учитель: Літовченко Зінаїда Василівна

Книга чи Інтернет – найкращий винахід людства?

Є різні скарби. Одні намертво лежать у землі, а інші живуть, йдуть від покоління до покоління, огортаючи чаром людську душу, торкаючись найпотаємніших струн серця.

І я твердо переконана, що саме таким скарбом, найкращим винаходом людства є книга.

Схиляю голову перед одним із найосвіченіших людей XII століття Нестором Літописцем, який писав: «У книгах – світило мудрості, а про мудрість сказано: люблячих мене люблю, а хто дошукується мене – знайде благодать».

Шановні, скажіть, а хіба хто з нас наважиться заперечити великому шанувальнику книги, письменнику-титану, вченому, поезія якого – «вогонь в одежі слова», Івану Яковичу Франку:

Книги – морська глибина:
Хто в них пірна аж до дна,
Той хоч і труду мав досить,
Дивнії перла виносить.

Правда, сьогодні ми можемо вважати, що людству пощастило: мережа інформаційних ресурсів є потужною об'єднуючою ланкою в нашому житті. Певна річ, користуватися Інтернетом, сидячи вдома, набагато зручніше, ніж їхати до бібліотеки, стояти в черзі.

Шановні! Та чи може комп'ютер повністю замінити нам книги? А звідки ж потрапляє інформація в його пам'ять? Чи може людина, яка не вміє читати і писати, навчитися користуватися комп'ютером? Певно, що ні. І це незаперечний доказ того, що саме книга є найкращим винаходом людства.

Безперечно, Інтернет забезпечує нас інформацією, та книга, згодьтеся, – знаннями, а знання – це не просто інформація, це організація пояснення її. До всього ж ми з вами знаємо, що інформація в Інтернеті не завжди повна, високоякісна та достовірна. А книга є альфою та омегою будь-якого знання, початком кожної науки, а отже, безперечно, найкращим винаходом людства.

Один із мудреців сказав: «Природа створює тіло і душу людини, а книга утверджує її розум». Відповіді для всіх нас і про все зберігає саме книга.

Друзі! Знайте: вона завжди чекає на нас. «Дім, у якому немає книги, нагадує тіло без душі». І я вірю, що магія надрукованої книги назавжди залишиться в нашому житті, бо вона, безперечно, найкращий винахід людства.

Чегодаєва Олена,

учениця Ізюмської гімназії №1

Учитель: Кузьміна Тамара Іванівна

Інтернет чи книга – найкращий винахід людства

Вельмишановне журі! Любі слухачі! Добрий день, Вам, від мене, Чегодаєвої Олени, учениці 11-А класу Ізюмської гімназії №1. Я маю честь взяти участь у конкурсі ораторського мистецтва, аби з'ясувати, книга чи Інтернет – кращий винахід людства. Отож починаю свій виступ.

Книга чи Інтернет? Інтернет чи книга? Це – дуель! А я сьогодні – секундент. Я маю визначити, що з цих двох понять впаде ниць, а що підійматиметься все вище і вище. Що є абсолютною вартістю, а що відносною? Поміркуймо разом!

Чи зможе хтось у всьому світі, а не лише у цьому залі, сказати категоричне, «Ні», Інтернету чи, «Так», книзі або навпаки? Звичайно ж, ні! Я ж як оратор спробую викласти свої думки струнко, влучно, пам'ятливо, гідно!

Спершу – про книгу.

Моя велика любов до книги схилила мене до думки, що саме книга є найкращим винаходом, найбільшою цінністю людства. Чому? Спробую довести.

Усім присутнім, мабуть, відомо, що існує неписаний «кодекс вартостей». Книга ж – абсолютна і вічна вартість. Значення її універсальне. В ієрархії вартостей вона посідає найголовніше місце, носячи загальнолюдський характер і необмежену сферу застосування.

Хіба книга не найкращий винахід людства, якщо її читання знімає стрес в 68% випадків? Книга, як довели у Великобританії, – найдієвіший засіб боротьби зі всюдисущим стресом. Аби позбу-

тися його, потрібно всього шість хвилин спокійного читання. Отож читайте книги – один з найкращих винаходів людства. Бо тільки книга, яка перебуває у ваших руках, з її сторінками, шрифтом, ілюстраціями, може створити незвичайне враження. Саме в цьому естетична перевага книги над Інтернетом. А особливо це стосується нашої національної (української) книги, що є значущою для нашого народу. Комусь найцінніша Біблія, а хтось хоче Шевченків «Кобзар» тримати в руках, гортати його сторінки, читати безсмертне «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє», проголошувати такі насущні Шевченкові слова: «Обніміться ж, брати мої, молю вас, благаю!» Саме книга дозволяє нам пірнати «аж до дна знань і духу, щоб дістати, винести найдорогоцінніші перла». Книга відчиняє сторінки минулого країни, книга звертається особисто до тебе, книга покладає на тебе надії, в тобі зароджується неабияка гордість за свою країну. Саме це сприяє становленню патріотичної свідомості у молоді.

Отже, книга, книга... Їй жити вічно!

Але, світ стрімко змінюється. Нинішня епоха – це епоха інформаційних технологій, і поява електронних книг (або рідерів) – це теж колосальний винахід людства. Хоча, якщо точніше, то хвилює не сам факт їх появи, а можливість того, що вони навічно викоринять друковані книги. Ну, так що ж, помре книгодрукування?

Я вважаю, що ні! Книга живе і житиме вічно, як і слово. Люди завжди читали і читатимуть. Книгу замінити Інтернетом і нічим іншим неможливо.

Проте не варто недооцінювати переваги Інтернету. Інтернет – це рукотворне диво! Це унікальний важіль віртуального впливу на реальне життя!

Одною з переваг Інтернету є те, що це – найбільша бібліотека у світі. Ти можеш знайти інформацію на будь-які теми, починаючи з погоди і останніх новин і закінчуючи науковими роботами і найважливішими відкриттями, причому, не виходячи із власної оселі.

Іншим позитивом Інтернету є чат. Я вважаю, що це досить гарний спосіб спілкування, бо є можливість одночасного знайомства та спілкування з багатьма людьми.

Дуже зручною і корисною, особливо для зайнятих і ділових людей, є Інтернет – пошта. Вона дозволяє нам пересилати і отримувати кореспонденцію з різних кінців світу за лічені секунди, тоді як звичайною поштою це може зайняти тиждень або навіть більше. До того ж вона майже безкоштовна.

Ще однією перевагою Інтернету є реклама і магазини. Тут можна знайти будь-яку продукцію, що тебе цікавить, подивитися ціну, адреси, де продається той чи інший товар та, за бажанням, його придбати.

Та, на жаль, противагу цим позитивам всесвітньої мережі становлять занадто важливі та глобальні проблеми, створені Інтернетом. Справа в тому, що велика кількість інформації не завжди свідчить про її якість. Плаваючи в цьому величезному інформаційному потоці, часом дуже важко зробити необхідні правильні висновки. Крім того, на це йде така кількість часу, що деякі люди навіть ніяк не можуть зрозуміти, чому його так катастрофічно не вистачає.

Тому, я дійшла висновку, що: Книги та Інтернет слід у наш час розглядати як два взаємодоповнюючих предмети. Хоча, безсумнівно, книги – це своєрідна дань минулому, це невід'ємна

естетична, моральна і духовна складова людства, а Інтернет – це породження нинішнього часу, яким ми не маємо права знехтувати.

Та не слід забувати, що все в руках людини. Якщо вона зуміє розумно використовувати Інтернет-ресурси, при цьому збагачуючи світ друкованими книгами, то нас чекатиме світле майбутнє, в якому книга та Інтернет крокуватимуть поруч, посідатимуть рівно значущі місця!

Всьому свій час і місце: і книзі, й Інтернету!

(Обговорення текстів виступів переможців фестивалю за запитаннями).

Марійка і Петрик:

– Які цікаві думки! Ці виступи спонукають нас замислитися над проблемою, яка сьогодні виникла. А ви як гадаєте?

Професор Медіус:

– Дійсно, варто. Ми зараз про це питаємо в наших друзів-п'ятикласників. Скажіть нам, будь ласка, чий виступ вам найбільше сподобався і чому?

Марійка:

– Які переваги на користь книжки ви почули? Чи погоджуєтесь ви з ними?

Петрик:

– Який висновок роблять учасники фестивалю стосовно найкращого винаходу людства – це книжка чи інтернет? Що ви думаєте з цього приводу?

II. Повідомлення теми, мети та завдань заняття. Підготовка до сприйняття навчального матеріалу

Слово вчителя:

– Ми з вами з'ясували, що інтернету ніколи не замінить книгу. Не важливо, друкована книга чи електронна, тільки від нас залежить, чи буде вона затребуваною, чи відшукає своїх читачів. Тому спочатку ми послухаємо, що ви можете розповісти про улюблену книжку, бо вдома ви спробували її проаналізувати, потім поговоримо на дуже важливу тему, якою має бути ваша книжка мрії.

Марійка:

– Можна я перша розповім про свою улюблену книжку?

Учитель:

– Авжеж.

Марійка:

Моя улюблена книжка *«Принц та злидар»*. Написав її письменник Марк Твен. Це цікава казка про двох зовнішньо схожих хлопців. Через свою цікавість хлопці помінялися одягом. Злидар опинився в царських палатах. А на справжнього принца випало багато лиха і чекало чимало випробувань. Але добро перемагає зло. Казка цікава, хоч і сумна, але захоплююча до останньої сторінки. Я раджу прочитати цю книжку.

Учитель (звертається до учнів):

– Справді цікава книжка. Сподіваюсь ви готові поділитися своїми думками з Марійкою і Петриком?!

Розповідь-аналіз про улюблену книжку (2–3 учні).

Люди усього світу вже знають хлопчика на ім'я Гаррі Поттер. Уже написано сім книжок, за якими знято вісім фільмів. Я прочитав чотири книги Дж. К. Ролінг про цього хлопчика та його пригоди. Мені найбільше сподобалася перша книга, яка називається «Гаррі Поттер і філософський камінь». Хлопчик-чаклун Гаррі Поттер залишився сиротою. Його батьків вбив злий чаклун Воландеморт. Гаррі живе у домі маглів (це так у книзі називаються звичайні люди): свого дядька та тітки. Вони не хочуть знати жодних чаклунств, усім кажуть, що Гаррі навчається у спецшколі-інтернаті для «дефективних», забороняють хлопчикові користуватись телефоном тощо. Гаррі стає трохи легше, коли він опиняється у школі для маленьких чарівників – Хогвартсі. Гаррі Поттер – справжня знаменитість серед своїх ровесників і серед дорослих. Але письменниця наголошує, що бути знаменитим непросто. Карколомні пригоди чекають на юного чарівника, та він з честю вийде з них. Мене дуже захопила ця книга. Я з нетерпінням чекаю на нові частини роману. Нещодавно я читав другу частину, яка називається «Гаррі Поттер і таємна кімната». Це справді цікава дитяча фантастика!

Орієнтовні питання до учнів від Марійки і Петрика.

Петрик:

– Мені теж захотілося прочитати ці книжки. Але мені все таки цікавить, що спонукало тебе до прочитання саме цієї книжки?

Марійка:

– Чи важливо для тебе, щоб у книжці були ілюстрації? Якщо так, то чому?

Петрик:

– Книжки на яку тематику приваблюють вас найбільше?

Учні розповідають про «Книжку моєї мрії».

Обговорення прослуханих текстів:

– Спробуймо виділити спільне з усіх прослуханих повідомлень.

(Можливо, це якийсь цікавий сюжет, незвична форма тощо).

Отже, робота над цим проектом надала можливість кожному долучитися до творчості, розбудила уяву і фантазію учнів.

III. Мотивація навчальної діяльності школярів

Слово вчителя:

– Чи достатньо тільки уявити собі книжку твоєї мрії, щоб вона стала книжкою?

– Що треба знати і вміти, щоб створити якісну книжку?

Додаткова інформація про основні вимоги до книжки:

Цікавість і змістовність теми (пізнавальність, навчання, виховання).

Бездоганність мови викладу.

Дотримання норм друку (розмір шрифту, якість поліграфії, естетичність ілюстрацій).

IV. Застосування набутих знань, умінь, навичок

Професор Медіус:

– Оголошую конкурс на кращу концепцію книжки своєї мрії. Для цього пропоную вам об'єднатися в групи. У роботі раджу користуватися додатковою інформацією про основні вимоги до книжки.

Робота в 5-ти групах.

Презентація концепцій книжки.

Книжка «Дивовижні історії». До збірки увійшли дивовижні історії про тварин. Оповідання, написані учнями 5-... класу ... школи ..., розповідають про наших чотириногих друзів, які діють зовсім як люди: встряють у суперечки, інколи сваряться і ворогують, але частіше все ж таки дружать. Для набору тексту історій обрано таку гарнітуру шрифту ..., а для їх заголовків ... Книжка має містити гарні креативні ілюстрації, над якими працюватимуть художники ... Палітурку плануємо зробити матову, щоб вона була дуже приємною на дотик. Якщо ж говорити про зміст, то це унікальне українське видання.

Аналіз представлених концепцій.

- Яка з представлених концепцій, на ваш погляд, найбільш вдала? Чому?
- Яка з презентацій найбільш відповідала основним вимогам до якісної дитячої книжки?
- Утілення якої з представлених концепцій ви хотіли б побачити у книгарнях та бібліотеках?
- За якою із запропонованих концепцій, ви хотіли б отримати в подарунок книжку?

V. Домашнє завдання

1. Продумати змістовне наповнення книжки, підготувати тексти казок або добірку віршів для комп'ютерного набору та редагування.

Заняття 12. Комп'ютер – наш помічник у книговидавництві. Робота з текстом.

Мета: ознайомити учнів із можливостями ІКТ у видавничій справі; удосконалювати навички роботи в текстовому редакторі; виховувати художній смак, читацькі інтереси; набирати тексти казок.

Обладнання: комп'ютерний клас із відповідним програмним забезпеченням для проведення заняття, картки із завданнями.

Перебіг заняття

I. Організаційний момент. Повторення правил із техніки безпеки

II. Актуалізація опорних знань

Слово вчителя

– Перед тим, як перейти до теми нашого заняття, дізнаємося наскільки добре ви знаєте комп'ютер.

– Відгадайте загадки про деякі складові комп'ютера:

Скромний сірий колобок

Довгий, тонкий провідок

Зверху на коробці

Дві великі кнопки

В тебе є хороша книжка,

А в комп'ютера є ... (мишка).

Сотня клавіш, різні знаки

Спершу учні – небораки,

А тепер раз – два й готово

Набираєм швидко слово.

Ось де пальцям фізкультура

І це все – ... (клавіатура).

Ось я кнопку натискаю

І папір вже заправляю.

Він друкує без зупинки

Вірші, пісні і картинки

І швидкий він, наче спринтер

Відгадайте, що це – ... (принтер)

III. Мотивація вивчення теми

Слово вчителя:

– Ми на сьогоднішньому занятті попрацюємо над створенням нашої майбутньої книжки. На уроках інформатики ви вже навчилися працювати з комп'ютером і знаєте його можливості. У видавничій справі комп'ютер незамінний. Коли ми були на екскурсії у видавництві, то бачили, які дива відбуваються за допомогою комп'ютера.

Марійка і Петрик:

– Доброго дня, друзі! На цьому занятті ми допоможемо вам показати свою обізнаність у роботі з текстовим редактором. А для цього нам дуже потрібен професор Медіус. Професоре, йдіть до нас!

Професор Медіус:

– Іду-іду!

IV. Сприйняття і засвоєння учнями навчального матеріалу

Професор Медіус:

– Так, так, бачу, що ви вирішили серйозно підійти до справи. Якщо дасте відповіді на мої прості запитання, то я допоможу вам. Згодні?

Марійка і Петрик:

– Звичайно! Питайте вже скоріш!

1. Бліц-опитування

Професор Медіус:

– Що таке редагування?

Марійка:

– Це виправлення помилок у документі.

Професор Медіус:

– Перш ніж форматувати текст, що потрібно зробити?

Петрик:

– Виділити його.

Професор Медіус:

– Як задати режим перенесення слів?

Марійка:

– Я знаю! Треба виконати таку послідовність: сервіс / мова / розташування переносів.

Професор Медіус:

– Як створити новий документ?

Петрик:

– Послідовність така: файл/створити.

Професор Медіус:

– Як вставити картинку у документ?

Марійка і Петрик:

– Вставка/картинка!

Професор Медіус:

– Як пронумерувати сторінки?

Петрик:

– Вставка/Номер сторінок.

Професор Медіус:

– Що таке форматування шрифту?

Марійка:

– Це розмір, колір, накреслення.

Професор Медіус:

– Як перевірити правопис Word?

Петрик:

– Виконати послідовність: сервіс/правопис.

Професор Медіус:

– За допомогою якого пункту можна налаштовувати сторінки?

Марійка:

– Файл/параметри/сторінка.

Професор Медіус:

– Оце так! Усе-то ви знаєте, молодці! Хочу зауважити, що ще 2 тис. років тому давньо-китайський філософ Конфуцій сказав: «Те, що я роблю, я розумію, те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю», тому не гаймо часу і швидко починаємо роботу!

V. Застосування набутих знань, умінь, навичок

1. Рольові ігри «Агенції медіа. «Я – працівник видавництва (оператор-набірник, коректор тощо)».

2. Презентація учнями змістовного наповнення книжки (тексти казок або віршів).

3. Індивідуальна робота з набору тексту казок (віршів). Виставлення параметрів сторінки, гарнітури шрифту, розміру кегля, міжрядкового інтервалу.

4. Роздруківка учнями набраного тексту. Стилiстична правка тексту вiдповiдно до його жанрових та iнших особливостей (типу викладу, функцiонального призначення тощо). Його редагування разом з учителем. Виправлення електронного варiанту тексту.

Коментар для вчителя. Спочатку учень/учениця самостiйно читає набраний текст, виправляє помилки, потiм разом з учителем ще раз переглядає текст. Якщо дитина не виправила всiх помилок, учитель звертає її увагу на них, пояснює (якщо цi правила ще не вивчалися) чи нагадує правопис або правила для роздiлових знакiв.

5. Представлення учнями результатiв роботи над текстом майбутньої книжки, обґрунтування вибору гарнітури шрифту.

6. Релаксацiйна пауза.

- Погляд спрямовувати влiво-вправо, вправо-прямо, вгору-прямо, додолу-прямо без затримки в кожному положеннi. Повторити 5 разiв, а потiм 5 разiв у зворотному напрямку.
- Заплющити очi на рахунок «раз-два», розплющити очi та подивитися на кiнчик носа на рахунок «три-чотири».
- Круговi рухи очей: до 5 кiл влiво i вправо.

VI. Підсумок заняття

Метод «Коло iдей»

- На сьогоднiшньому заняттi менi найбільше запам'яталося...
- Чи досягли ми мети, яку поставили на початку заняття?
- Що було легким, а що складним?

Рефлексiя

– Який настрiй переповнює вас наприкiнцi заняття? Висловлюйте його за допомогою смайликiв.

VII. Домашнє завдання

1. Завершити роботу над оформленням тексту майбутньої книжки.

Заняття 13. Комп'ютер – наш помічник у книговидавництві. Ілюстрування книги

Мета: ознайомити учнів з можливостями ІКТ у видавничій справі; удосконалювати навички роботи в графічному редакторі; виховувати художній смак, читацькі інтереси; дібрати чи створити ілюстрації до текстів, створити обкладинку книжки.

Обладнання: комп'ютерний клас із відповідним програмним забезпеченням для проведення заняття, картки із завданнями.

Перебіг заняття

I. Організаційний момент. Повторення правил із техніки безпеки

II. Актуалізація опорних знань

Слово вчителя:

Усім відомо, що діти люблять малювати. На папері, на асфальті, на стіні... Як з'ясувалося, наші друзі Марійка і Петрик теж люблять малювати.

Професор Медіус:

– Виконувати дивовижні малюнки можна також і на комп'ютері. Пригадайте, як називається спеціальна програма для створення малюнків, ілюстрацій, вітальних листівок на комп'ютері. (Графічний редактор.)

– А з яким графічним редактором ви вже знайомі? (Тух Paint). Згадаємо його «головних героїв», якщо правильно відгадаєте загадки, які вам загадають мої помічники – Марійка і Петрик:

Марійка:

Невелика деревина,
Із графіту середина,
Всім потрібна, щоб писати,
Щоб картини малювати. (Олівець)

Петрик:

Він для фарби — незамінний,
Бо художник він відмінний.
Розфарбує все, як треба,
І малюнок є вже в тебе. (Пензлик)

Марійка:

Постирає все, що бачить,
Це не іграшка, не м'ячик,
Опусти ти руку в сумку
Та дістань в долоні... (Гумку)

Петрик:

Пензлик, аркуш та вода...
Де ж малюнок? От біда!
Що іще забув я взяти,
Щоб пейзаж намалювати? (Фарби)

Професор Медіус:

– Молодці!

III. Мотивація вивчення теми

Слово вчителя:

Графічний редактор – це програма, призначена для створення картинок, аплікацій, вітальних листівок, рекламних оголошень, запрошень, ілюстрацій та інших зображень. На занятті ми будемо вчитися створювати дивовижні малюнки за допомогою цього інструменту. Ми будемо працювати в графічному редакторі Tux Paint. Англійське слово paint означає «писати фарбами».

Розповідь професора Медіуса + показ на екрані

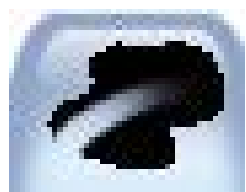
– Ось значок цього графічного редактора. Він знаходиться на робочому столі комп'ютера. Підведіть до цього значка покажчик та двічі клацніть лівою кнопкою миші. Почне працювати програма Tux Paint, і перед вами відкриється вікно цієї програми. У нижній частині екрану розташована палітра кольорів, на якій ви зможете вибрати колір малювання. У графічному редакторі Tux Paint можна малювати пензликом, а можна скористатися штампами та іншими інструментами для малювання. Ці інструменти обирайте на панелі інструментів, розташованій в лівій частині екрана.

Кнопка «Вийти»

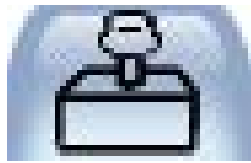
Кнопка «Пензлик»

Кнопка «Гумка»

Кнопка «Збережи»

Кнопка «Штамп»

Кнопка «Магія»

Значок графічного редактора

Кнопка «Відміна»

Палітра кольорів

Tux Paint

Назва графічного редактора

Із цією програмою ви знайомились в початковій школі, майже всі вміють працювати з цим графічним редактором.

IV. Сприйняття і засвоєння учнями навчального матеріалу

1. Рольова гра «Агенції медіа. Я – художник-оформлювач у видавництві».

Професор Медіус:

– Дорогі художники-оформлювачі! Вам слід пам'ятати, що графічне (ілюстративне) оформлення книжки полягає в доречному розміщенні на сторінці графічних образів, використанні відповідних кольорів та реалізації різних способів її художнього оздоблення. Якщо ви шукаєте ілюстративний матеріал онлайн, то необхідно використовувати відкриті ресурси, наприклад, <https://pixabay.com/ru/> або <https://ru.dreamstime.com/>, та обов'язкові посилатися на них.

V. Застосування набутих знань, умінь, навичок

1. Робота в групах або індивідуально над доборою або самостійним створенням ілюстративного матеріалу.

2. Релаксаційна пауза.

- Погляд спрямовувати вліво-вправо, вправо-прямо, вгору-прямо, додолу-прямо без затримки в кожному положенні. Повторити 5 разів, а потім 5 разів у зворотному напрямку.

- Заплющити очі на рахунок «раз-два», розплющити очі та подивитися на кінчик носа на рахунок «три-чотири».
- Кругові рухи очей: до 5 кіл вліво і вправо.

3. Презентація та обговорення створених або дібраних ілюстрацій. Учні пояснюють, чому обрали саме цю кольорову гаму та особливості поєднання кольорів.

Оцінка обґрунтованості вибору ілюстрацій та їх якості. Визначення доречності запропонованого дітьми ілюстративного матеріалу. Редагування сюжету ілюстрації, «кадрування».

Розробка проекту художнього оформлення видання.

VI. Підсумок заняття

Метод «Вільний мікрофон»

- На сьогоднішньому занятті мені найбільше запам'яталося...
- Чи досягли ми мети, яку поставили на початку заняття?
- Що було легким, а що складним?

Рефлексія.

- Який настрій переповнює вас наприкінці заняття? Висловіть його смайликами.

VII. Домашнє завдання

1. Продумати дизайн обкладинки книжки.

Заняття 14. Комп'ютер – наш помічник у книговидавництві. Створення обкладинки книжки

Мета: продовжити знайомити учнів з можливостями ІКТ у видавничій справі; удосконалювати навички пошуку інформації в інтернеті, роботи в графічному редакторі; виховувати художній смак; дібрати або самостійно створити ілюстративний матеріал для оформлення обкладинки книжки, розробити дизайн обкладинки книжки, створити обкладинку книжки.

Обладнання: матеріали та інструменти: будь-які графічні матеріали (олівці, гелеві (кулькові) ручки, фломастери та ін.), гумки, гуашеві або акварельні фарби, пензлі, аркуші паперу, ємності для води, серветки для витирання рук і пензлів, глянцеві журнали, ножиці, клей; зоровий ряд: зразки книг із різним оформленням обкладинок; комп'ютерний клас із відповідним програмним забезпеченням для проведення заняття.

Перебіг заняття

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань. Оголошення, представлення теми уроку. Мотивація навчальної діяльності

Слово вчителя:

– Ми поступово з вами наближуємося до завершення роботи над виданням книжки. Ви вже набрали текст і заголовки, визначилися з гарнітурою шрифту, відредагували помилки, продумали кольорову гаму, створили чи дібрали ілюстрації до текстів казок. Залишилося створити головний візуальний образ – обкладинку нашої книжки, який буде передавати суть книги. Це найважливіший критерій! Бо спочатку нашу увагу привертає саме обкладинка, а вже потім ми знайомимося з її змістом, читаємо її. Про те, коли почали художньо оформлювати книжки, ми запитаємо в професора Медіуса.

III. Сприйняття і засвоєння учнями навчального матеріалу

Професор Медіус:

– З радістю поділюся з вами своїми знаннями. Ми вже з вами говорили про появу та розвиток книжки у світі та зокрема в Україні. Українська книжкова графіка бере свій початок із глибини століть. Саме поява рукописної книги в Київській Русі в XI – XII ст. створила плідний ґрунт для розвитку книжкової графіки, коли книжка писалися власноруч, ретельно оформлювалася.

Із початком книгодрукування, книги почали випускати, на превеликий жаль, у спрощеному оформленні. Для обкладинки почали застосовувати картон, який обклеювали шкірою, а згодом – тканиною і папером; виникли великі майстерні з виготовлення книг. Згадайте, з чого ж складається сучасна книга? (Кожна книга зібрана з трьох основних частин, що мають відповідне призначення: книжкового блоку, обкладинки і палітурної кришки.)

Марійка:

– Молодці! А хто відповідь, із чого складається книжковий блок? (Книжковий блок складається з віддрукованих паперових аркушів, що складені в зошити.)

Петрик:

– А для чого потрібна обкладинка? (Обкладинка – важлива складова книги, що є покриттям книжкового блоку, виготовлена з паперу, відмінного від того, на якому друкують сторінки книги. Обкладинка має виконувати скріплювальну, захисну, художню, інформаційну функції.)

Професор Медіус:

– Ви казали, що однією зі складових книжки є палітурна кришка. Яку функцію вона виконує? (Палітурна кришка оберігає книгу від пошкоджень. Вона – елементом художнього оформлення. Захищає палітурку від пошкоджень і забруднень також суперобкладинка (кришка з паперу чи прозорої плівки, що кріпиться на палітурній кришці завдяки клапанам).)

Професор Медіус:

– Давня приказка говорить, що стрічають по одежі. Три чверті інформації людина сприймає візуально. Книжка як артефакт підтверджує цю закономірність. У першу чергу йдеться про обкладинку та оформлення книжки взагалі, бо саме вони часто-густо стають причиною покупки або відмови від неї.

Видавець *Олександр Красовицький* стверджує, що успіх книжки залежить насамперед від дизайнерів: «Продається назва й обкладинка, а не зміст книжки. Якщо не йдеться про автор-бренд, то успіх книжки залежить від дизайнера, тобто від точної постановки задачі та контролю за виконанням».

Цю думку продовжує *Світлана Скляр* («Клуб сімейного дозвілля»): «Обкладинка – це така сама упаковка, як і для будь-якого іншого товару. Вона має значення і для зберігання того, що всередині, і для пояснення того, що всередині, а також для його просування, реклами. Тобто обкладинка має привертати увагу, приваблювати, спонукати взяти книжку в руки – і купити».

Мені ж ближче думка Олени Бойко з видавництва «Либідь», яка переконана, що не можна відділяти форму від змісту: «Я би не радила розглядати обкладинки окремо від художнього оформлення книги. Має бути цілісний задум створення конструкції книги, тоді стане зрозумілим, що виніс художник на обкладинку».

– А якої думки ви дотримуєтесь?

Відповіді учнів.

Слово вчителя:

– Отже, вам потрібно створити обкладинку книжки. Вдома ви мали попередньо продумати дизайн обкладинки майбутньої книжки, тому сподіваюсь, що ви сьогодні легко впораєтесь із завданням.

Спочатку розгляньте зразки книг із різним оформленням обкладинок. Під час роботи над обкладинкою, ви можете скористатися будь-якими матеріалами та інструментами: графічними ма-

теріалами, гумками, гуашевими або акварельними фарбами, пензлями, глянцевими журналами, потрібними комп'ютерними програмами для графічного дизайну.

Повторення правил із техніки безпеки.

Слово вчителя:

– Пам'ятайте, що, створюючи обкладинку, крім головного образу ви можете додати, на ваш розсуд, невелику кількість деталей, додаткові слова і розмір головної назви, наприклад, «Збірка казок» або «Казки нашого класу» тощо.

Крім того, якщо книжка має одного автора, то ім'я автора пишеться маленькими літерами в будь-якому місці. Якщо ж це збірка казок або віршів різних авторів, як у нашому випадку, то на обкладинці їхні прізвища ми не пишемо, розміщуємо їх перед самою казкою чи віршем.

Задню частину обкладинки друкованого видання створювати не потрібно, достатньо вибрати тільки її колір, але якщо у вас є бажання і час, ви можете попрацювати і над нею.

IV. Робота над створенням обкладинки книжки

Робота учнів у групах над обкладинкою на папері. Створення ілюстрацій самостійно або з використанням ілюстративного матеріалу, дібраного з журналів.

Робота учнів у групах над обкладинкою за допомогою комп'ютера. Пошук ілюстрацій онлайн для оформлення обкладинки. Їх корегування в графічному редакторі.

V. Підсумок заняття

Метод «Вільний мікрофон»

– На сьогоднішньому занятті мені найбільше запам'яталося...

– Чи досягли ми мети, яку поставили на початку заняття?

– Що було легким, а що складним?

Рефлексія.

– Який настрій переполює вас наприкінці заняття? Виразіть його за допомогою смайликів.

VI. Домашнє завдання.

1. Завершити роботу над власною обкладинкою книжки вдома.

Заняття 15. Підготовка сигнального примірника книжки

Мета: підготувати сигнальний примірник книжки.

Обладнання: комп'ютерний клас із відповідним програмним забезпеченням для проведення заняття.

Перебіг заняття

I. Організаційний момент. Повідомлення теми, мети й та завдань заняття. Презентація домашнього завдання

Презентація учнями обкладинок майбутньої книжки. Вибір найкращої (голосування).

Марійка і Петрик:

– Як нам сподобалися ваші обкладинки!

II. Сприйняття і засвоєння учнями навчального матеріалу

Професор Медіус:

– Як правило, у друкарні при роботі з багатосторінковими документами випускають сигнальні екземпляри – сфальцовані контрольні відбитки, що дозволяють перевірити спускові макети після фальцювання й обрізки. Це вже справжня книжка, саме такий вигляд матиме весь тираж. Під час виготовлення сигнальних примірників тираж ще не сфальцований і не переплетений. Сигнальні примірники надсилають до видавництва для перевірки видання перед випуском його у світ. Завдання роботи технічного редактора з сигнальним примірником – упевнитися, що в ньому немає грубих помилок, проаналізувати помилки друкарні. Тільки під час уважного вивчення сигнального примірника, технічний редактор може побачити видання повністю, в завершеному вигляді, оцінити, що ним зроблено добре, а що не вдалося, з'ясувати причини власних невдач.

Після перевірки видавництва на них ставляться відмітка друкарні та підпис відповідального за випуск. Роботою з сигнальним примірником завершується цикл операцій, необхідних для випуску видання. Після затвердження сигнальних примірників друкується наклад книги.

Учитель:

– Ми теж із вами маємо підготувати сигнальний примірник нашої книжки. Для цього ми вже підготували необхідні матеріали: набрали тексти, проілюстрували їх, створили обкладинку.

Зараз нам необхідно здійснити остаточну коректуру видання. Потім роздрукувати підготовлені матеріали та розкласти їх у потрібному порядку.

Марійка і Петрик:

– Яка відповідальна професія – технічний редактор видавництва!

Гра «Агенції медіа. Я – технічний редактор видавництва». Готуємо сигнальні примірники.

Колективна робота над створенням сигнального примірника книжки.

Презентація учнями сигнального екземпляру книжки.

Встановлення відповідності медіапродукту (сигнального примірника книжки) вимогам до дитячої книжки.

Учитель пропонує учням оцінити власні роботи і обґрунтувати оцінки.

VI. Домашнє завдання

Ми з вами на попередньому занятті з'ясували, що гарна обкладинка є однією із запорук просування книжки. Але цього в сучасному світі недостатньо. Книжка, як і будь-який продукт, потребує рекламування. Для того щоб вам легше було створити рекламу нашої книжки, пропонуємо вам удома відшукати зразки реклами медіапродукції, зокрема книжок.

Заняття 16. Книжка шукає свого читача (реклама книжки)

Мета: пояснити мету й завдання реклами, її переваги й недоліки, способи, що використовуються в рекламі; навчити учнів створювати рекламу, аналізувати рекламні повідомлення

Обладнання: мультимедійна презентація; мультимедійне обладнання: проектор, комп'ютер, екран, виставка улюблених дитячих книжок.

Перебіг заняття

Організаційний момент

Учитель:

– На сьогоднішньому занятті ми познайомимося з такими поняттями, як «реклама», «рекламна агенція». Довідаємося про мету й завдання реклами, її історію, переваги й недоліки різних носіїв реклами, способи, що використовуються в рекламі. Наприкінці заняття зробимо висновки про роль реклами та її необхідність та створимо рекламу книжки.

Учитель:

– Ми живемо на початку ХХІ ст. Нам здається, що можемо майже все і свідомо робимо свій життєвий вибір. Та є явище, яке намагається заволодіти нашим розумом та керувати нашими діями. Ми обурені, але підсвідомо дуже часто все-таки потрапляємо в полон. У полоні нас тримає реклама. Що ж таке реклама?

Спробуємо з'ясувати це за допомогою мозкового штурму.

– Із якими словами асоціюється у вас поняття «реклама»? (Учні називають слова «товар», «послуги», «увага», «заохочення», «купівля», «презентація» і роблять висновок, що реклама необхідна для привернення уваги, підвищення попиту та збільшення продаж будь-якого товару).

Учитель:

– *Реклама* – форма звертання до споживачів з метою привернути їхню увагу до товарів чи послуг. З якою метою виробники звертаються до реклами? Якщо споживачі нічого не будуть знати про продукт, вони його не купуватимуть. Головна мета реклами – переконати споживачів купувати те, що пропонує на продаж підприємство.

– Як виникла та розвивалася реклама? Відповіді на ці запитання допоможуть наші добрі друзі Петрик, Марійка і професор Медіус.

Гра з Петриком.

Петрик:

– Пофантазуємо трішки. Як, на вашу думку, у Стародавньому Римі торгівці рекламували свій товар? Спробуйте відтворити їхні дії, запропонувавши для продажу яблука.

Петрик:

– Відомо, що більшість римлян у стародавні часи були неграмотними. Як господарі перекусочних, перукарі та взуттєвики заманювали покупців до свого закладу? Зобразіть.

Петрик:

– 1652 року за допомогою друкарського верстата була видана перша британська газета «Меркурій». Розвиток якого виду реклами розпочався відтоді?

Петрик:

– 1867 року з'явився перший друкарський верстат, що робив кольорові відбитки. Розвиткові якої реклами це допомогло?

Марійка:

– Які молодці! Усе знаєте! Професоре Медіусе, що сьогодні ви нам цікавого розповісте?

Професор Медіус:

– Ми щодня зіштовхуємося з рекламними оголошеннями. Ними користуються фірми, некомерційні організації – музеї, університети. Реклама потрібна кіноакторам, письменникам, лікарям, учителям, школярам. Реклама – це товар, і вона має бути якісною. Тому виготовляти рекламу повинні фахівці з реклами. Існують фірми, що створюють рекламу на замовлення інших фірм, – це рекламні агенції. Людину, яка працює над створенням реклами, називають копірайтером.

Робота в зошиті

Основні вимоги до реклами:

- реклама має бути конкурентною;
- реклама має бути інформативною (містити технічну інформацію про продукт, щоб допомогти споживачеві зробити вибір на основі наведених даних);
- реклама має бути переконливою (виходити з основної мети – «Обов'язково продати!»).

Професор Медіус:

– Найпопулярніші такі види реклами: інформаційна, перекональна та нагадувальна.

Інформаційна – інформує споживачів про новий товар та його корисні властивості.

Перекональна – переконує споживачів купити саме цей товар на підставі його виняткових якостей.

Нагадувальна – нагадує людям про корисність товару, до якого вже звикли й перестали звертати увагу.

Учитель:

– Перегляньмо кілька відеороликів і спробуймо визначити, до якого типу реклами вони належать. (Учні переглядають відеоролики, обговорюють тип реклами).

Професор Медіус:

– Хочу розповісти вам ще про один вид реклами.

Буктрейлер – сучасна форма реклами книжки. Усі ми звикли до звичайного способу зацікавлення книгою – книжкової виставки. Це коли книжки красиво стоять на полицках. Але тепер

з'являються чимраз нові форми роботи в бібліотеках. Спочатку це були віртуальні виставки, а тепер це буктрейлер. Що ж це таке?

З англійської book – це книжка, trailer – тягач, причіп, призначений для перевезення вантажів. Дослівний переклад: тягнути книжку на причепі. А простіше кажучи, буктрейлер – це короткий відеоролик за мотивами книжки, кліп по книзі. Основне його завдання – яскраво і образно розповісти про книжку, зацікавити, заінтригувати читача, спонукати до читання.

За кордоном буктрейлери з'явилися 2002 році, а популярність здобули з розвитком ютюбу та його аналогів. Уперше на публіці ролик показано 2003 року. Тепер у США над створенням буктрейлерів працюють провідні кіностудії. В Україну цей спосіб просування книжки прийшов 2009 року, але залишається швидше екзотичною заморською новинкою, ніж актуальним способом просування книг.

Першими просувати буктрейлери стали книжкові видавництва, побачивши в цьому ресурсі новий інструмент для книжкового бізнесу (в Україні це видавництво «Грані Т»). Потім цю ідею підхопили бібліотекарі. Проводяться конкурси буктрейлерів.

На сьогодні жанр буктрейлера зробив великий крок вперед. Із звичайних презентацій в стилі Power Point він перетворився на справжнє мистецтво. Як же створити буктрейлер? Нічого складного, потрібно лише дотримуватися декількох порад:

1. Вибір книжки для реклами.

2. Створення сценарію до буктрейлера (продумати сюжет і написати текст). Сюжет – це основа відеоролика, те, з чого він буде складатися. Важливо внести інтригу і вибудувати сюжет так, щоб читачеві неодмінно захотілося дізнатися, що ж буде далі. А дізнатися це можна, лише прочитавши книжку. Відеоролик не повинен бути довгим, не більше 3 хвилин, бо це оптимальний час, щоб утримати увагу глядача.

3. Наступний етап роботи – необхідно підібрати картинки, відсканувати ілюстрації з книжки, зняти своє відео або ж знайти відео з тематики в інтернеті.

4. Записати озвучений текст, якщо це передбачено за сценарієм. Для запису і редагування звуку можна використовувати програму Sound Forge.

5. Для роботи з відео потрібно вибрати програму. Для початківців можна використовувати програму Windows Movie Maker. Ця програма є на всіх ПК, бо входить у пакет Microsoft Windows.

6. Кінцевий етап – відеомонтаж.

Як результат, буктрейлер можна розміщувати в інтернеті, блогах, на форумах, у популярних соціальних мережах.

Презентація учнями зразків реклами медіапродукції, зокрема книжок, які вони відшукали вдома.

Робота в групах.

Підготування реклами створеної книжки (слогану, постеру, рекламної листівки, розроблення сценарію буктрейлера тощо).

Учитель:

– Ось ми і познайомились з основами реклами. Взагалі реклама – це дуже цікава справа. Знання, які ви здобули на занятті, можливо, допоможуть вам у виборі професії. Чи можливо зацікавити читанням через буктрейлери – велике питання. Але вхопитися за цю ниточку все ж таки варто. Адже це наша спільна справа – пробуджувати інтерес і любов до Книжки.

Домашнє завдання

1. Робота в групах. Завершити роботу над створенням різних видів реклами книжки.
2. Розповсюдити створену рекламу книжки, запросити на свято друзів, рідних, учителів.
3. Підготуватися до свята «День народження книжки».
4. Створити плакати з прислів'ями про книжку, малюнки про книжку.

Заняття 17. Свято «День народження книжки»

Мета: узагальнити набуті знання про медіа, історію їх появи, про книжку, зокрема дитячу; ознайомити учнів із різноманітністю книг; вдосконалювати навички читання; виховувати читацькі інтереси, бажання читати.

Обладнання: виставка різних видів книжок, книжок-саморобок, плакати з прислів'ями про книжку, дитячі малюнки про книжку; «стіна реклами» з різноманітної рекламою книжок, створена дітьми книжка.

Перебіг заняття

I. Організаційний момент.

Вступне слово вчителя

– Добрий день дорогі учні! Підходить до кінця навчальний рік, рік знайомства з новими друзями Марійкою, Петриком та професором Медіусом. Сьогодні ми з вами святкуємо свято книжки, підбиваємо підсумки роботи нашого факультативного курсу «Книжка у світі медіа». Книжка – одне з найбільших див, створених людиною. Із книжки ми дізнаємося про минуле та день сьогоднішній, вона веде нас у захоплюючу подорож по країні Знать: розповідає про те, як вирощують хліб і зводять будинки, варять сталь і приборкують ріки. Як не можна жити без повітря, води та хліба, так не можна жити і без книжки. Недарма є прислів'я: «Хліб годує тіло, а книжка – розум».

II. Повторення вивченого

Слово вчителя:

– А зараз пропоную послухати ваших товаришів і пригадати те, про що ми говорили під час факультативних занять.

Учень:

– Книжка вчить, як на світі жити. А хто багато читає, той багато знає. Адже у книжках зібрані всі надбання людства за цілі тисячоліття, а це – неабиякі знання.

Учениця:

– Колись давно, багато тисячоліть тому, у людей не було книжок. Але люди завжди були допитливі, мали жвавий розум. Вони протягом усього життя на Землі робили відкриття і хотіли поділитися ними з найближчими людьми. Тому свої знання, вміння і навички передавали з покоління в покоління.

Учень:

– Свої знання, опис певних подій треба було якось зберегти, але ж як? От люди й почали робити перші зображення своєї думки в малюнках. Вони писали палички, щоб запам'ятати кількість прожитих днів на піску, на глині. Так, колись біля широкої ріки люди позначали дні. Та ось

навесні розлилась велика повінь і затопила береги і те, що зобразили люди. Коли вода зійшла, то нічого не лишилося. Прийшли люди на берег, а їхні записи вода стерла. От і дістала широка ріка свою назву – Дністер, тому що записані ними дні – стер. Тому якось так треба було писати, щоб не стиралися ті записи. А люди винайшли кращий спосіб. Вони почали видряпувати свої записи на камінні, але ж якою складною була така робота! Та все ж такі зображення збереглися до сьогодні – це наскельні малюнки, які пережили багато тисячоліть і донесли інформацію тих далеких людей до наших днів.

Учень:

– Згодом у людей з'явилося так багато знань, що їх треба було увіковічити, щоб не розгубити. Так з'явилася писемність. Але не одночасно в усіх народів, а в кожного окремо на певному етапі свого розвитку. Писемне мовлення було ознакою високої культури народу. Виникло воно в найдавніших цивілізаціях Сходу ще за 2500 років до нової ери у вигляді знаків-малюнків. А раз винайшли люди символи, то потрібно було їх на чомусь записувати. Тому винайшли такий спосіб: покривали дерев'яні дощечки воском і на них загостреною паличкою наносили своє письмо. Такий вигляд мали перші книжки. Потім люди здогадалися записувати свої повідомлення на глиняних табличках, які сушили на сонці, а потім випікали, щоб вони затверділи і довше зберігалися. Але спробували б ми, діти, носити в школу такі «книжечки»! Нам би знадобився не ранець, а цілий віз на один лише навчальний день! Тому люди весь час випробовували все інші матеріали для письма.

Учениця:

– Так у третьому столітті до нашої ери з'явився пергамент. Це оброблена вичинена шкіра телят або козенят. Писати на ньому можна було з обох сторін фарбами, які стиралися. Тому писати на пергаменті можна було кілька разів. І от у другому столітті до нашої ери з'явилася перша книжка в Малій Азії у місті Пергамі. Через те і матеріал, на якому писали книжки, так почали називати – пергамент. Така книжка була зручною і легкою, але надзвичайно дорогою. Її ціна прирівнювалася до ціни за велику ділянку землі разом із забудовою.

Учень:

– Та й книжка була – писана, а не друкована, як зараз. Її писали вправні писці-умільці очеретяними паличками з роздвоєним кінчиком. Характерно, що першу велику букву писали червоною фарбою, а решту – чорною. Через дорожнечу книжка не могла прийти до всіх людей. Тому люди весь час думали, з якого матеріалу можна зробити дешевшу книжку, щоб вона стала доступною для всіх?

Учениця:

– А на берегах повноводних річок в Африці в болотах росла дуже поширена рослина – папірус. Її використовували на будівництві. Якось одного разу чоловік лагодив хату і розрізав стеблину папірису, витяг серцевину і поклав на сонці. Рослина висохла і перетворилася на суху стрічку, на якій можна було писати, бо вона вбирала фарбу. Так виник новий матеріал для письма. Тонкі смужки папірису склеювали у довгі сувої соком цієї ж рослини, який вичавлювали під тиском,

прикріплювали до палиці і скручували. Такий вигляд мала нова книжка на папірусі. Така книжка теж була дорогою.

Учениця:

– Та й довго така книжка не могла зберігатися, тому що цей матеріал з часом розсипався. То що ж вигадати таке, щоб було легке, довговічне, біленьке? І от у Китаї спробували писати на шовкові. Але на ньому можна було писати лише з одного боку тонким пензликом. Така книжка теж не була зручною. Словом, у кожного народу своя історія виникнення книжки.

Учень:

– Перші слов'янські пам'ятки писемності мали вигляд берестяних грамот. Для їх виготовлення брали кору береста, кип'ятили, потім зішкрябували внутрішні шари кори і вирівнювали краї. Букви видряпували гострим залізним або кістяним стержнем, що звався писалом. Грамоти складали письмом догори.

Учень:

– Та найбільшою подією був винахід паперу. Його винайшли у Китаї. Перше згадування про нього належить до 12 року нашої ери, а вже у 76 році папір застосовувався для виготовлення книжок. У 105 році нашої ери китаець Цай Лунь навчився виготовляти папір з кори дуба, прядива (конопель) і ганчір'я.

Учениця:

– У тринадцятому столітті і в Європі навчилися виготовляти папір. З того часу почався розквіт книжки. У 15 столітті запрацював перший друкарський верстат майстра Йогана Гутенберга. З того часу все швидше і швидше почали з'являтися на світ книжки, їх ставало все більше, вони ставали ошатнішими й цікавішими.

Учень:

– З'являлися нові друкарі, які вдосконалювали друкарську техніку, робили нові відкриття. Так, у Москві Іван Федоров і Петро Мстиславець у квітні 1563 року почали друкувати книжку «Апостол». Потім Іван Федоров переїхав до Львова і там друкував свої книжки. Серед них був перший буквар. Першодрукаря з вдячністю згадують люди за те, що він сів духовне насіння по світу і давав людям духовну поживу для розуму і серця. Тому на його могилі викарбувані слова: «Друкар книг, перед тим небачених». Ще більше про історію книжки можна дізнатися в музеї книжки у Києві, який розташований в Києво-Печерській лаврі.

III. Проведення конкурсів та виконання творчих завдань

Петрик:

– Ось і закінчуються наші зустрічі з учнями!

Марійка:

– Мені так шкода! А тобі, Петрику?

Петрик:

– Мені теж. Усе літо буду згадувати наші дивовижні подорожі країною Медіа та чекати на нові.

Марійка:

– Я теж буду згадувати і сумуватиму за нашими п'ятикласниками.

Марійка і Петрик:

– А ви, професоре?

Професор Медіус:

– Мені ніколи сумувати, я готуюсь до нової цікавої експедиції і дуже скоро відправлюся у подорож. А перед тим, як поїхати, хочу впевнитися, що учні все запам'ятали та зрозуміли. Пропоную провести сьогодні своєрідні змагання, а переможець отримає цікаву книжку та першим дізнається про мої нові відкриття.

Марійка і Петрик:

– Оце так пропозиція! Починаймо!

Завдання I.

Учні добирають останнє слово кожного другого рядочка і «складають» вірш про книжку.

Книжки у світі різні є
 І в кожній ім'я ... (своє).
 А люди всі книжки читають
 Тому і розум світлий ... (мають).
 За розмірами є тоненькі,
 Малі, великі і ... (товстесенькі).
 Гіганти і мікроскопічні,
 Прозові є і ... (поетичні).
 Всі на землі книжки чудові,
 Є історичні й ... (наукові).
 Поради є в книжках практичні,
 Книжки бувають ... (фантастичні).
 З малюнками є і без них,
 Й такі, що викликають ... (сміх).
 Бувають енциклопедичні,
 Є з нотами книжки – ... (музичні).
 В книжках казки й оповідання
 І різні для дітей ... (завдання).
 Книжки-розгортки є і звичні,

А в них малюнки ... (симпатичні).
Усякі є, а як інакше?
Є для дорослих, є – ... (дитячі).
Про радість є й про горе-лихо,
Є для навчання, є – для ... (втіхи),
Їх для людей силенна сила,
Аби читати їх ... (хотіла)!
Якщо дитина їх читає,
Вона уже багато ... (знає).
Чи ж перелічим їх таки?
Бо ж є ще різні ... (словники).
Тлумачні, фразеологічні,
Є словники ... (орфографічні).
Математичні, тематичні,
Фізичні є та ... (юридичні).
Літературні є чудові,
Є історичні, ... (довідкові).
І кожний з них такий багатий,
Щоб більше нам з тобою ... (знати).
(Д. Білоус)

Завдання II

Вікторина на повторення вивченого:

- У час правління Єгипетських фараонів використовували для написання документів матеріал, який отримав свою назву від рослини, з якої був зроблений. Назвіть його.
- У якого царя була найбільша бібліотека глиняних книг?
- Як називається документ, написаний у вигляді малюнків і образів?
- Якому народу належить перша азбука?
- У якій країні вперше була надрукована книжка?
- Яка назва першої друкованої книжки Івана Федорова?
- У якій країні вперше придумали папір?
- Що означає слово «енциклопедія»?
- Що означає слово «газета»?
- Що означає слово «обкладинка»?
- Що означає слово «каталог»?

Завдання III

Конкурс на краще виконання віршів про книжку без підготовки.

Вірші для конкурсу:

1. Про книжку

Марія Пригара

Книжка скаржилась Мар'яні:

– Я у тебе не в пошані.

Звідкіля це на мені

Плями сині та масні?

Подивися, от сторінка:

Намальована хатинка,

Під хатинкою маля,

І написано: «Це я».

А за дві сторінки далі –

різні звірі небували:

сині, жовті, та рябі,

що не снилися тобі.

Люди кажуть: – Ой, чи я ти!?

Як тебе тепер читати?

Скільки ми читали книг,

А не бачили таких!

2. Бачить-не бачить

Леонід Глібов

Бачить – не бачить,

Чути – не чує.

Мовчки говорить,

Дуже мудрує.

Часом захоче –

Правди навчає,

Іноді бреше,

Всіх звеселяє.

Люба розмова, –

Будемо, діти,

З нею довіку

Жити-дружити.

Хто ж то така
В світі щаслива,
Мудра, правдива
І жартівлива?
Як не вгадали,
Стану в пригоді:
Річ коротенька –
Книжка, та й годі.

3. У книги люди, наче бджоли в соти

Дмитро Павличко

У книги люди, наче бджоли в соти,
Знесли духовний, чародійний мед.
Сліпцеві очі ним потри, і в миг
Побачить сонце й голубі висоти,
Відчує мислі найстрімкіших літ.
Збагне людські страждання і турботи,
Поможе іншим темряву збороти,
Рвучи з очей пов'язки чорних лент!
Благословенна та ясна година,
Коли Буквар до рук бере дитина,
Коли читає «Кобзаря» юнак,
Коли Франка «огромнії сонети»
Підносять дух, коли говорять Гете,
Шекспір, Міцкевич, Лермонтов, Бальзак.
Визначення переможців і нагородження учнів.

IV. Презентація створеної книжки

Учні:

– Увага! Увага! Перед вами винуватиця нашого свята – Книжка! Цілий рік ми мандрували материком Книжки, дізналися багато нового і корисного про неї, дізналися про шлях, який вона проходить нелегкий шлях від дерева до читача.

Учні привертають увагу учасників свята за допомогою реклами, яку вони створили.

Марійка і Петрик:

– Ура! Нарешті ми дочекали тієї миті, коли наші друзі-п'ятикласники презентуватимуть свою книжку.

Представлення учнями книжки, розповідь про неї та висвітлення внеску кожного з них у її створення.

Вручення примірників книжки гостям свята, батькам.

Спільна фотографія.

V. Заключне слово вчителя

Сьогодні ми підвели підсумки нашої роботи за цілий рік, упродовж якого ви дізналися багато нового і цікавого, але ще більше нового і цікавого залишилося непізнаним. Ви відвідали перший материк планети Медіа – материк Книжки. Вам вдалося відчути себе працівниками видавництва і створити власну книжку. Наші щирі друзі Марійка, Петрик і професор Медіус не прощаються з нами, а говорять: «До побачення в наступному навчальному році!». Тож будемо чекати на нові зустрічі з ними.

Список використаної літератури

1. Вальтер фон Ла Рош. Вступ до практичної журналістики : навч. посіб. / Вальтер фон Ла Рош; пер. з фр.: В. Климченко, А. Баканов. – Київ : Академія української преси, 2005. – 229 с.
2. Волков А. В. Загадки древней истории. – Москва : Вече, 2005.
3. Гоне Ж. Освіта і засоби масової інформації / Ж. Гоне ; пер. з фр. – Київ, 2002. – 207 с.
4. Дегтярьова Г. А. Факультативи як різновид позакласної форми шкільної медіаосвіти / Г. А. Дегтярьова, О. М. Білик, О. С. Кукленко // Шкільний бібліо-інформаційний центр. – 2014. – № 1. – С. 103–111.
5. Левківський К. М., Іванов В. Ф., Мележик В. П. та ін. Медіаосвіта (медіаграмотність): Навчальна програма. – Київ, 2012.
6. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Медіаосвіта – пріоритетний напрям в освіті XXI століття: проблеми, досягнення і перспективи» (м. Харків, 25–27 жовтня 2013 року) / За заг. ред. канд. пед. наук Л. Д. Покроєвої. – Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2013. – 274 с.
7. Онкович Г. В. Засоби масової комунікації у термінологічному просторі медіа-освіти // Лексико-грамматические инновации в современных восточнославянских языках (Сост. Т. С. Пристолико). – Дніпропетровськ : Пороги, 2007.
8. Потятинник Б. Масова журналістська освіта – а чому б ні? / Б. Потятинник // МедіаКритика. – 2005.
9. Практична медіаосвіта : авторські уроки. Збірка / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2013.
10. Recommendations Adresses to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation UNESCO. In: Education for the Media and the Digital Age. – Vien: UNESCO, 2001.
11. Соловьёв Э. Г. Информационное сообщество // Новая философская энциклопедия: в четырех томах. – Т. II. – Москва, Мысль, 2010.
12. <http://medianext-ua.livejournal.com/>.
13. <http://novomedia.ua/>.

Додатки

Додаток 1

На допомогу вчителеві

Прислів'я та приказки про книжку

1. Книжки – міст у світ знань.
2. Хороша книжка – яскравіше зірки сяє.
3. Хороша книжка – яскравіша сонця.
4. Золото добувають із землі, а знання – з книжки.
5. З глибин моря дістають перлини, а з глибин книг – знання.
6. Знання – сонце, книжка – вікно.
7. Книжка для розуму – теплий дощик для посівів.
8. Прочитав добру книжку – зустрівся з другом.
9. У книжці шукай не букви, а думки.
10. Хто багато читає, той багато знає.
11. В домі без книжки, як без вікон, темно.
12. Книжки – ключ до знань.
13. З ручаїв – ріки, а з книжок – знання.
14. Розум без книжки, як без вікон, темінь.
15. Розум без книжки, що птах без крил.
16. Книжка вчить, як на світі жить.
17. З книгою подружишся, розуму наберешся.
18. Книжки читати, усе знати.
19. Одна книжка тисячі людей навчає.
20. Книжка для дітей, що волога для полів.
21. Книжка не пряник, а дітей до себе манить.

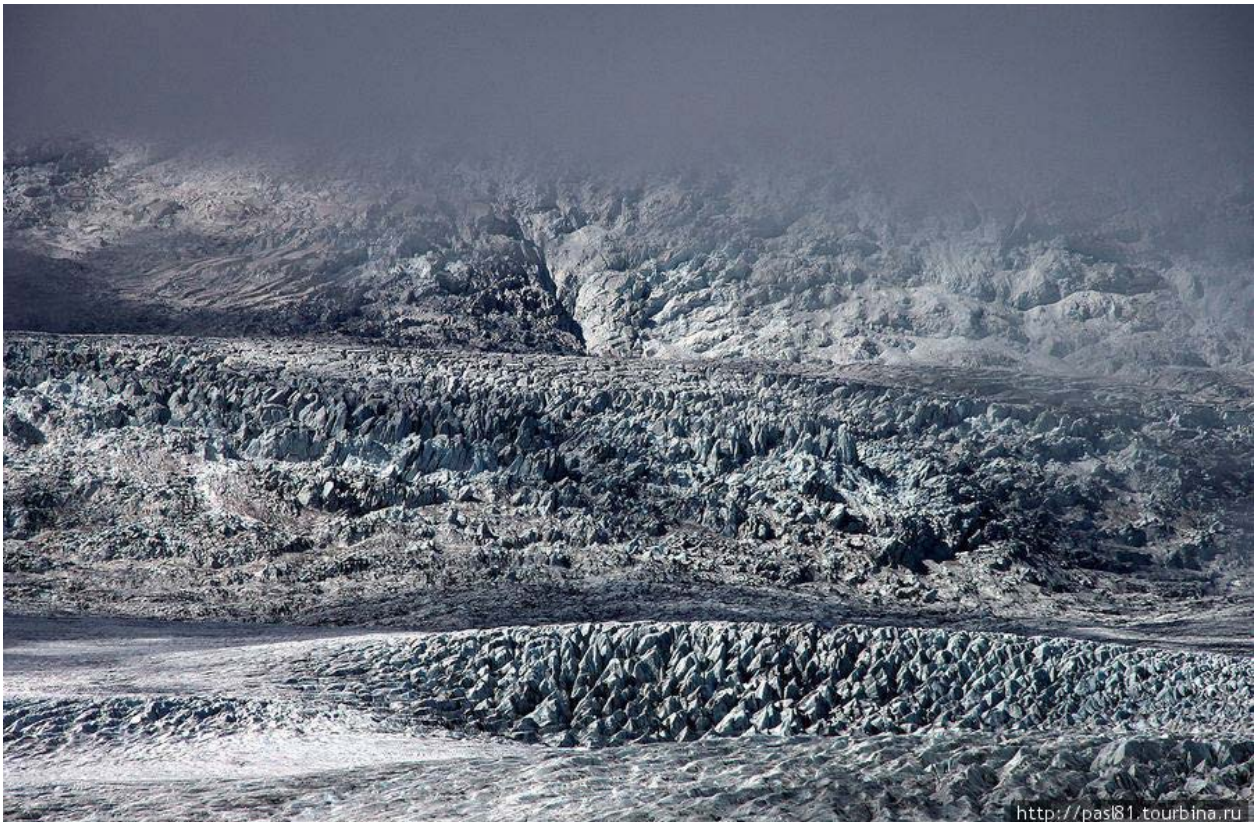
22. Книжку читають не очима, а розумом.
23. Книжка корисна, коли її читають.
24. Без хліба легше прожити, ніж без книжки.
25. Книжка – світ, книжка – серцю привіт.
26. Дім без книжки – день без сонця.
27. Книжку читай, розуму набирайся.
28. З книгою жити – з добром дружити.
29. Кому книжка – розвага, а кому – навчання.
30. Нема розумного сусіда – з книгою поговори.
31. Книжка – твій друг, без неї, як без рук.
32. У Землі супутник – Місяць, у людини – книжка.
33. Книжка добру навчить, від дурного відверне.
34. Хороша книжка – свято.
35. Весела книжка – твоя радість.
36. День без книжки, що обід без хліба.
37. Книжка – дзеркало життя.
38. Книжка мала, та серцю люба.
39. Книжка подібна воді – дорогу проб'є усюди.
40. Молодому книжка – крила, а старому – кийок.
41. Книжку прочитав – на крилах полігав.
42. Письменному книжка в руки.
43. Одна мудра книжка краща від найбільшого багатства.
44. Життя без книжок – весна без квітів.
45. Життя без книжок – небо без зірок.
46. Хліб наснажує тіло, а книжка – розум.
47. Хороша книжка яскравіша за зірку.
48. Книжка – джерело знань.
49. Читання – найкраще навчання.
50. Книжка – маленьке віконце, а через нього увесь світ видно.
51. Де розумом не дійду, то в книжці знайду.
52. Не на користь книжку читати, коли вершки лиш знімати.

Загадки про книжку

1. Не дерево, а з листям,
Не людина, а говорить.
2. Бачить – не бачить,
Чути – не чує.
Мовчки говорить,
Дуже мудрує.
3. Ні думає, ні гадає, а других навчає.
4. Не сорочка, а зшита,
Не кущ, а з листочками,
Не чоловік, а говорить.
5. Дерево – не дерево, а листки має;
Той буде мудрим, хто їх добре знає.
6. Дивишся – чистенька,
Погладиш – гладенька,
А читати станеш – спотикаєшся.
7. Снігові поля, чорні грачі,
Хочеш розумним бути – бери та вчи.
8. Кожний, скільки хоче, бере, а все лишається.
9. Не людина, а є вчителем людини.
10. Уст не маю, а про живих і мертвих красно розповідаю.
11. Без язика, а говорить;
Без голови, а все розуміє;
Без ніг, а скрізь буває.
12. Живе без тіла, говорить без язика.
13. Язика не має, а науки навчає.
14. Хто мовчки учить?
15. Сама я нічого не знаю, та всіх розуму навчаю.
16. Лежить, мовчить, а сто нерозумних навчить.
17. Біле поле, чорне насіння, хто його сіє, той розуміє.
18. По білому полю чорним маком сіяно.
19. Дуже я потрібна всім –
І дорослим, і малим.
Всіх я розуму учу,
А сама завжди мовчу.

20. Поле письменник-агроном
Засіяв буквами-зерном.
Отож, читачу, поспішай
Зібрати мудрий урожай!
21. Завжди можу стати у пригоді,
Моїх вам порад не злічити.
І кажуть про мене в народі:
Мовчить, а сто дурнів научить».
22. Паперовий кораблик щодня
Перевозить у трюмах знання,
Після плавання цей корабель
Повертається в рідний портфель.

Вражаюче, схоже на виверження зрушення льоду

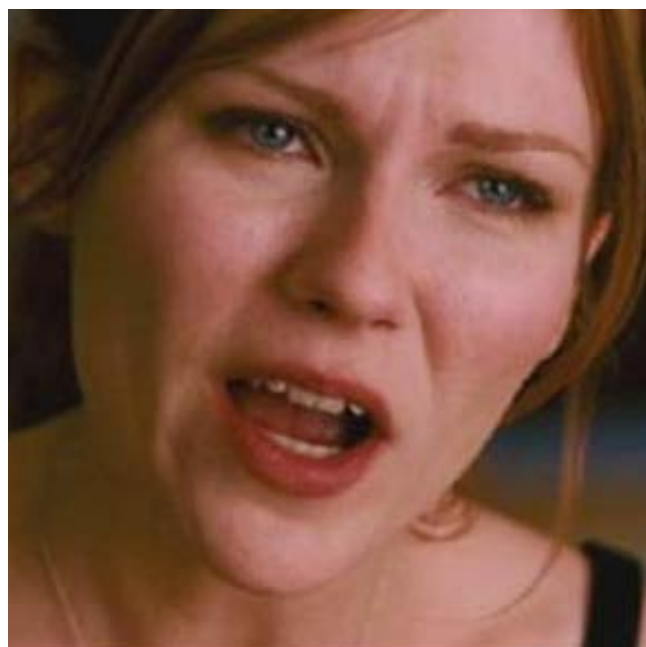

<http://pas81.tourbina.ru>

Додаток 2

Плани

Додаток 5

